

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SəS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

Ilham Aliyev

SəS

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

No 046 (5766) 8 mart 2019-cu il. "Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı. Qiyməti 40 qəpik

Xalq hər zaman öz Prezidentinə arxalanır!

Prezident İlham Əliyev
və birinci xanım Mehriban Əliyeva
Şamaxıda səfərdə olublar

Səh 2

4
Əli Əhmədov:
"Azərbaycan cəmiyyəti
gədimdən qadınlara
böyük hörmət və
ehtiramla yanaşır"

5
Tahir Hökmərov:
"Prezidentimiz hər
zaman yanımızdadır"

5
Elman Rüstəmov:
"Banklara veriləcək
güzəştli kreditlərin bir
hissəsi qiymətli kağızlarla
əvəz olunacaq"

8 mart 2019-cu il

Xalq hər zaman öz Prezidentinə arxalanır!

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şamaxıda səfərdə olublar

Martın 7-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva zəlzelənin fəsadlarının aradan qaldırılması ilə bağlı görülən işlərlə tanışlıq məqsədilə Şamaxıda səfərdə olublar.

AZƏRTAC xəber verir ki, bu il fevralın 5-i və 6-da baş verən zəlzelələr nəticəsində İsmayıllı və Ağsu rayonları ilə yanaşı, Şamaxı rayonunda da fərdi evlər, sosial və infrastruktur obyektlərinə ziyan dəyiłib. İndiyədək Şamaxıda 4893 eve baxış keçirilib. Müəyyən olunub ki, Şamaxıda 244 ev kəskin qəzalıdır. Onlardan da 96-sı şəhər, 35-i qəsəbələr, 113-ü isə kəndlər üzrədir. Hazırda şəhər üzrə kəskin qəzalı hesab edilmiş evlərdən 6-sı inşa olunur. Rayonda, ümumilikdə, 1111 evin bərpasına və gücləndirməsinə ehtiyac var ki, onlardan da 561-i şe-

Rəsmi xronika

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 25 dekabr tarixli 1760 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fonduun Nizamnaməsi"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Fərman imzalayıb.

***

Prezident İlham Əliyev Şamaxı, İsmayıllı və Ağsu rayonlarında baş vermiş təbii fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması işlərinin davam etdirilməsi ilə bağlı eləvə tədbirlər haqqında Sərəncam imzalayıb.

***

Prezident İlham Əliyev Daxili İşlər Nazirliyi Daxili Qoşunlarının hərbi qulluqçularına ali hərbi rütbələrin verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

***

Prezident İlham Əliyev Seneqalın Prezidenti Maki Sallatəbrlik məktubu göndərib. Bu barədə Azərbaycan Prezidentinin Metbuat Xidmetindən Trend-e məlumat verilib. Təbrikdə deyilir: "Hörmətli canab Prezident, Seneqal Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilmeyiniz münasibətə Sizi səmimi qəlbən təbrik edirəm. Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Seneqal arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafı yolunda birgə səylərimizi bundan sonra da davam etdirəcəyik". Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, dost Seneqal xalqının rifahı naməne fəaliyyətinizdə uğurlar dileyirəm".

***

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 20 oktyabr tarixli 1410-IVQ nömrəli Qanununun tətbiqi və sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dövlət tənzimlənməsinə dair eləvə tədbirlər barədə" 2015-ci il 26 oktyabr tarixli 660 nömrəli və "Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Monitorinqi Xidmətinin yaradılması haqqında" 2018-ci il 25 may tarixli 95 nömrəli fərمانlarında dəyişiklik edilməsi barədə Fərman imzalayıb.

mış məlumatlar Fondun rəhbərliyinə məruzə edilib.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva əvvəlcə şəhərin Salman Mümtaz küçəsində Rasim Həsənova məxsus yeni inşa olunmuş evə gəldilər. Bu ev zəlzelə zamanı qəzalı vəziyyəti düşməndə. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım evdə yaradılan şəraitle tanış oldular, sonra ev sahibləri ilə çay süfrəsi arxasında səhər etdilər.

Xalq hər zaman öz Prezidentinə arxalanır!

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şamaxıda səfərdə olublar

Əvvəl Səh. 2

Sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Salman Mürtəz kükçəsinin sakinləri ilə səhəbət etdilər, onları narahat edən məsələləri dinlədilər.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Vahid Şixiyevin inşası davam edən evinə də baxıldılar. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Teymur Əliyarbəyov kükçəsində Elmira Həsənovaya məxsus yeni yaşayış evində də yaradılan şəraitle tanış oldular.

Sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva rayonun mərkəzində Heydər Əliyev mədəniyyət və istirahət parkında Ulu Öndərin abidesini ziyarət etdilər, önnüne gül dəstəsi qoydular.

Zəlzələ zamanı şəhərin Səttar Bəhlulzadə kükçəsində Vüqar Teyfurovun evi də qəzalı vəziyyətə düşmüşdü. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva həmin evin yerində yeni inşa edilən evdə yaradılan şəraitle maraqlandılar.

Daha sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şamaxı sakinləri ilə görüşdüler. Dövlətimizin başçısı onların məktublarını qəbul etdi, zəlzələnin nəticələrinin tezliklə aradan qaldırılacağını, zərər görmüş bütün evlərin yenidən qurulacağına vurğuladı. Dövlətimizin başçısı sakinləri narahat edən məsələləri de-

dinledi, müvafiq tapşırıq və tövsiyelerini verdi.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım sonra zəlzelədən zərərçəkmiş ailələr üçün tikiləcək yeni yaşayış binasının təməlini qoymalar.

burada birotaqlı 4, ikiotaqlı 32 və üçotaqlı 8 menzil olacaq. Prezident İlham Əliyev gilizi bünövrəye buraxdı, beton qarışığı tökən qırğı işə salındı. Sonra xatirə şəkilli çəkdirildi.

qədər təhsil müəssisələrinin inkişafı programı" çərçivəsində Şamaxının Şəhriyər qəsəbəsində yeni inşa olunmuş 4 sayılı körpələr evi-uşaq bağçasının açılışında iştirak etdilər.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım körpələr evi-uşaq bağçasının rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdi. Körpələr evi-uşaq bağçasında yaradılan şəraitlə tanışlıq zamanı məlumat verildi ki, 100

illərində inşa edilmişdi və istismar müddətinə başa vurmuş uyğunlaşdırılmış binalarda fəaliyyət göstərirdi. Tikintisi yekunlaşmış ikimərtəbəli binada yataq, yemək, istirahət, tibb otaqları, mətbəx və yemekxana yaradılıb.

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondu "Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin inkişafı programı" çərçivəsində respublikanın 60 şəhər və rayonunda, ümumilikdə, 13

Məlumat verildi ki, 20 Yanvar kükçəsində tikilən 44 mənzildən ibarət dördmərtəbəli bina bütün zəruri infrastrukturla təchiz ediləcək,

Daha sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondu tərəfindən həyata keçirilən "Məktəbə-

yerlik bu müəssisədə balacalar üçün hərtərəfli şərait var. Şamaxı şəhər 4 və 5 sayılı körpələr evi-uşaq bağçaları ötən əsrin 30-40-ci

min 625 uşaq yerlik 123 körpələr evi-uşaq bağçasının inşası nəzərdə tutulub və onlardan 80-i artıq istifadəyə verilib.

8 mart 2019-cu il

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Gününa həsr olunmuş "Qadınlar Dayanıqlı İnkışafa Doğru" mövzusunda tədbir təşkil edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirin iştirakçıları əvvəlcə Fəxri xiyabana gələrək xalqımızın ümummilli lideri, müasir müstəqil dövlətimizin memarı və qurucusu ulu öndər Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad edib, məzəri önünə əklil qoyublar. Görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzəri önünə əklil qoyulub.

Azerbaycanın dövlət himni səsləndirilməsi ilə başlayan tədbirdə "2018-ci ilin yekunları: Dövlət qadın siyaseti" adlı film nümayiş olunub.

Prezident Administrasiyasının humanitar siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Fərəh Əliyeva dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətiyle Azerbaycan qadınlarına təbrikini oxuyub.

Sonra Azerbaycan elminin və mədəniyyətinin inkışafında öz söz-

Əli Əhmədov: "Azərbaycan cəmiyyəti qədimdən qadınlara böyük hörmət və ehtiramla yanaşır"

Bakıda "Qadınlar Dayanıqlı İnkışafa Doğru" mövzusunda tədbir keçirilib

lerini demiş, elecə də ictmai-siyasi sahədə mühüm xidmətləri olan bir qrup qadına Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ile verilmiş dövlət təltifləri təqdim olunub.

Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Hicran Hüseynova deyib ki, müasir demokratik Azerbaycan dövlətinin yaradıcısı ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulmuş inkışaf strategiyasına uyğun olaraq bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə respublikada nəhəng quruculuq işləri aparılır. Artıq ölkəmiz nəinki regionun, dünyadan lider dövlətləri sırasındadır. Azerbaycan son 15 il ərzində sürətli inkışaf edib. Həyata keçirilən sosial layihələr, bir sıra sosial obyektlərin, texnoparkların açılışı buna əyani sübutdur.

Qeyd olunub ki, qadının ailəde, cəmiyyətdə layiqli yer tutması dövlətimizdən əsas məqsədlərindən biridir. Qadın və qızlarımız dövlətin yaratdığı bütün imkanlardan yararlanır, təhsil alır, ictmai-siyasi proseslərdə fəal iştirak edir, yüksək vəzifələr tutur, sahibkarlıq sahəsində geniş təmsil olunurlar. Səhiyyədə, təhsildə, elmdə, orduda, idmanda, məhkəmə, milli təhlükəsizlik və hüquq mühafizə orqanlarında çalışırlar. Bu, Azerbaycan hökuməti və Prezident İlham Əliyev tərəfindən aparılan uğurlu dövlət qadın siyasetinin məntiqi nəticəsidir.

Komitə sədri vurğulayıb ki,

sanın inkışafı bütövlükdə, qadın və kişişlərin bərabər hüquqları, vəzifələri və imkanları demekdir. 2030-cu ilədək Dayanıqlı İnkışaf Məqsədlərinde (DİM) hədəflər müəyyən edilib. Gender bərabərliyi ayrıca bir məqsəd kimi göstərlərə də digər məqsədlərde də gender komponenti var. Yoxsulluğun azaldılması, qidalanmanın yaxşılaşdırılması, hamı üçün ədalətli və keyfiyyətli təhsil imkanları, su ehtiyatlarından səmərəli istifadə, məşğulluq, tehlükəsizlik və ekoloji tarazlığın təmin edilməsi kimi hədəflərə nail olunmasında gender məsələləri əhəmiyyətli rol oynayır. Cox sevindirici haldır ki, BMT-nin MAPS Missiyasının qiymətləndirməsinə əsasən, ölkəmizin Gender üzrə DİM-lərlə uyğunluq göstəricisi 100 faizdir. Gender bərabərliyinin təmin edilməsi və bərabər imkanlardan danışarkan, mütləq parlamentin fealiyyətini qeyd etməliyik. Azerbaycanda Prezident İlham Əliyev rəhbərliyi ilə güclü hüquqi qanunvericilik bazası yaradılıb. Bu sənədlər ölkənin siyasi, sosial, iqtisadi, mədəni həyatında qadınların rolunun artırılmasında mühüm əhəmiyyətə malikdir. Qanunların qəbul edilməsində Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fonduñun prezidenti Mehriban Əliyevanın çox böyük rolu var. Onun Birinci vitse-prezident kimi ilk layihəsi qəçqin və məcburi köçkünlərin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması olub.

Kənd yerlərində qadın məşğulluğunun artırılması istiqamətində əldə olunan müsbət nəticələrdən söz açan Hicran Hüseynova deyib ki, ölkənin 8 regionunda yaradılan Qadın Resurs Mərkəzləri qadınların iştirakçılığının artırılması üçün sistemli şəkildə iş aparır. Bunun nəticəsidir ki, artıq kənd yerlərində məşğül əhalinin 49,9 faizini qadınlar təşkil edir. Aparılan iqtisadi islahatlar və bu istiqamətdə qəbul olunan dövlət proqramları, sahibkarlığın, o cümlədən qadın sahibkarlığının inkışafına getirib çıxarır. Belə ki, əger 2012-ci ilde sahibkar qadınların xüsusi çəkisi 17 faiz idisə, 2019-cu ilin əvvəlində bu göstərici 30 faizdən çoxdur.

Baş nazırın müavini, Yeni Azerbaycan Partiyası sədrinin müavini-icra katibi Əli Əhmədov 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü ölkəmizdə qeyd edilən ən gözəl bayramlardan biri olduğunu deyib. Bildirilüb ki, bu bayram cəmiyyətimizdə qadınların rolü və yeri haqqında düzgün təsəvvürün yaranmasından xəber verir və dünya məqyasında qadınların əhəmiyyətinin yaranması, möhkəmləndirilməsi məqsədi daşıyır. Azerbaycanda qadınlar bayramını bütün cəmiyyətin və hər bir ailənin dayağı olan qadınlara hörmət, ehtiram və sevgini bir daha ifadə etmək fürsəti kimi qeyd edirlər.

Əli Əhmədov qeyd edib ki, Azerbaycan cəmiyyəti qədimdən

qadınlara böyük hörmət və ehtiramla yanaşır, onların qayğısına qalıb. Qadın hüququnun əsasında, hər şəyden əvvəl, ona hörmət və ehtiram, diqqət və qayğı dayanır. Bu, uzun müddət belə olub və Azerbaycan cəmiyyətinin mənəvi dəyərlər sisteminde öz yerini tutub. Qadın hüquqları anlayışı öz hüdudlarını müəyyən dərəcədə genişləndirir. Qadınlara hörmət ve ehtiram, diqqət və qayğı göstərilməsi ilə yanaşır, ictmai həyatda qadınların iştirakçılığının genişləndirilməsi, kişilərlə bərabər çalışması da qadın hüquqları anlayışına daxil edilib. Bu gün Azerbaycan qadınları cəmiyyətin aparcı qüvvəsi kimi çıxış edirlər. Onlar həyatımızın bir sıra sahələrində mühüm rol oynayırlar. Elm, təhsil, inceşənət, səhiyyə sahələrində qadınlar iştirakçılıq səviyyəsinə görə kişilərdən xeyli yüksəkdə dayanırlar. Qadınların intellektual səviyyəsi Azerbaycan cəmiyyətində kifayət qədər yüksəkdir.

Baş nazırın müavini qeyd edib ki, qadınlar Azerbaycan cəmiyyətinin inkışaf etdirilməsinə töhfə verən böyük resursdur. Azerbaycan hökumətinin karşısındadır əsas məqsəd bu imkanlardan daha da geniş istifadə etməkdir.

BMT-nin Azerbaycandakı rezydent əlaqələndiricisi Qulam İshaqzai təmsil etdiyi qurum ilə Azerbaycan arasında uğurlu əməkdaşlıqdan söz açıb. O, öz ölkələrinin və cəmiyyətlərinin tarixində müstəsna

rol oynamış qadınların fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib. Azerbaycan tarixinde də belə müstəsna rol olan qadınlara misal kimi ölkəmizin ilk qadın pilotu Leyla Məmmədbəyovanın, ilk gəmi kapitanı Şövkət Səlimovanın və digərlərinin adını çəkib. Müasir Azerbaycan dövlətində fealiyyət göstərən istedadlı və bacarıqlı qadınların olduğunu vurgulayan Qulam İshaqzai bu baxımdan Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın rolunu xüsusiələ qeyd edib.

Qulam İshaqzai bildirib ki, BMT-nin Azerbaycandakı ofisi yerli dövlət qurumları, xüsusi də Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi ilə birgə qadın hüquqlarının müdafiəsi, qadın və məşət zorakılığı ilə mübarizə, gender bərabərliyinin təmin edilməsi, erkən nikahların qarşısının alınması və qadınların iqtisadi imkanlarının genişləndirilməsi sahəsində vacib layihələr həyata keçirib və bu işlər həzirdə da davam etdirilir. O, həmçinin deyib ki, Azerbaycanda son 9 il ərzində məşət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı bir neçə qanun layihəsi və strategiya qəbul edilib.

Sonda BMT-nin baş katibi Antonio Quterreşin 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə video-müraciəti nümayiş etdirilib. Tədbirdə, həmçinin əllil qadınların əl işlərindən ibarət satış sərgisi təşkil olunub.

Hikmət Hacıyev: "Nikol Paşinyanın Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi barədə iddiaları danışçıların mahiyyətinə və formatına ziddir"

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Brüsseldə dərc olunan EURACTIV portalına müsahibəsinə cavab olaraq həmin portalda Prezident Administrasiyası xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyevin məqaləsi verilib. Məqalədə Hikmət Hacıyev Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın martın 4-də EURACTIV portalına müsahibəsini, xüsusi onun Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi barədə iddialarını ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlerinin vasitəciliyi ilə aparılan danışçıların mahiyyətinə və formatına köklü şəkildə zidd olduğunu bildirib. AZƏRTAC məqaləni təqdim edir.

Prezident İlham Əliyev ilə Nikol Paşinyan arasında keçən ilin sentyabrında Düşənbədə baş tutmuş görüşdən etibaren Azərbaycan danışçılar prosesinin irəli aparılması üçün elverişli mühitin yaradılması məqsədile konspektiv və casareti addımlar atıb. MDB-nin Sankt-Peterburqda keçirilmiş qeyri-rəsmi sammiti və Davosda Azərbaycan ve Ermənistan rəhbərliyi arasında daha iki görüş olub. Amma Ermənistan rəhbərliyi indi buları görüş belə adlandırmadan çəkinir və qeyri-rəsmi temaslar adlandıraraq metaforik illüstrasiyaya üstünlük verir.

Bu ümidiyəcisi dinamika ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlerinin vasitəciliyi ilə Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirlərinin dörd görüşü ilə müşayiət olunub. Amma həmsədrlerin və beynəlxalq ictimaiyyətin iki ölkə arasında substantiv və nəticəyönümlü intensiv danışçıların davam etdirilməsinə dair nikbinliyinə müsbət şəkildə cavab vermək əvəzində Ermənistanın baş naziri Azərbaycanın işgal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma rejiminə danışqlara cəlb edilmesi ilə bağlı qeyri-real iddialar irəli sürməyə başlayıb. Bu düşüncə ilə Ermənistan tərəfi məqsədönlü şəkildə bütün danışçılar prosesini əngelləyir və iflic halına salır.

Ermənistan baş naziri Qarabağda yaşayış ermənilər adından danışa bilmədiyini iddia edərək çox sade bir suala cavab vere bilmiş: Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın suveren ərazilərində nə işi var?

Beynəlxalq ictimaiyyətə çox yaxşı bəllidir ki, Ermənistan BMT nizamnaməsini kobud şəkildə pozaraq qanunsuz şəkildə gücdən istifadə etməkə Azərbaycanın Dağılıq Qarabağ və ətraf yeddi rayonunu işgal edib. Ermənistan tərəfindən işgal olunmuş ərazilərdə bir milyondan çox mülki Azərbaycan əhalisine qarşı qanlı etnik təmizləmə aparılıb. Onlar hələ de məcburi köçkü və qaçqın statusundan yaşıamaq məcburiyyətindədir.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzde birbaşa iştirakı və Ermənistan qoşunlarının işgal olunmuş ərazilərdə mövcudluğu münaqişə tərəfi kimi Ermənistanın hüquqi, siyasi və mənəvi məsuliyyətini tesbit edir. Söz güləşdirməkə Ermənistan hökuməti bu mütləq məsuliyyətdən qəbul bilməz.

İşgalçi dövlətlər adətən digər dövlətin ərazisinis zor yolu ilə işgalində öz rollarını gizlətmək üçün işgal olunmuş ərazilərdə qanunsuz rejimlər yaradırlar. Qondarma "Dağılıq Qarabağ Respublikası" bu kimi siyasetin və təcrübənin bariz nümunəsidir.

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi "Çıraqov Ermənistana qarşı" işi üzrə qəbul etdiyi qərarda Ermənistanın öz məsuliyyətini davamlı şəkildə inkarına əsaslı olaraq son qoy-

du. AIHM təsbit etdi ki, "qondarma "DQR" və onun administrasiyası Ermənistanın hərbi, siyasi, maliyyə və digər dəstəyi hesabına mövcuddur və Ermənistan Dağılıq Qarabağ və ətraf ərazilər üzərində nəzəreti heyata keçirir".

Bu günlərdə N.Paşinyan hökumətinin üzvü və dövlət təhlükəsizlik xidmətinin sədri məskunlaşdırma siyasetinə bərəət qazandıraraq və işgal olunmuş ərazilərin bir qarışının belə qaytarılmayacağını iddia edərək Ermənistanın zəbt olunmuş ərazilərin annexiyası siyasetini yürüdüyündən təsdiq etmiş oldu.

N.Paşinyanın müsahibəsində başqa bir uyğunluqlu da var. Müsahibədə o, BMT baş katibinin münaqişə ilə bağlı açıqlamasını al-qışlaşdırıb halda, BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə bağlı dörd qətnaməsinin üzərindən sükütlə keçir. Ermənistan BMT TS-nin qətnamələrinin işğalçı qüvvələrin bütün işgal olunmuş ərazilərdən dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılması barədə tələblərini hələ de yerinə yetirməyib.

Paradoksal olaraq Ermənistan rəhbərliyi bir tərəfdən ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlerinin səylərinə dəstək ifadə edir, digər tərəfdən isə danışçılar formatının dəyişdirilməsinə çağıraraq həmsədrlerinin işini pozur.

ATƏT-in Minsk qrupu prosesi çərçivəsində təsbit olunmuş institutional yaddaş vardır. ATƏT-in 1992-ci il Helsinki nazirlər iclasının qərarına görə Ermənistan və Azərbaycan münaqişə tərəfləri, Azərbaycanın Dağılıq Qarabağ bölgəsinin azərbaycanlı və erməni icmaları isə maraqlı tərəflər kimi müəyyən olunub. Dağılıq Qarabağın azərbaycanlı icmasına qarşı qanlı etnik təmizləmə töredildiyi halda, Ermənistanın Dağılıq Qarabağın erməni icmasına eksklüziv hüquqlar tələb etməsi barədə əsəssiz iddiaları insan hüquqlarının ruhuna və fəlsəfəsinə ziddir. Ermənistan, həmçinin sayı 80 min nəfərdən artıq olan Dağılıq Qarabağın azərbaycanlı icmasının mövcudluğunu belə inkar etməyə çalışır və hər bir vəchələ iki icma arasında dialoqu bloklayıb.

Azərbaycan Avropa İttifaqının yüksək vəzifəli rəsmi şəxslərinin N.Paşinyan ile mətbuat konfransında səsləndirdiyi bəyanatlarını dəstəkləyir. İşğala əsaslanan status-kvo qəbul edilməzdir və dəyişdirilməlidir. Danışçılar qeyd-şərtin qoyulması yolverilməzdir, yeni formatın yaradılmasına ehtiyac yoxdur və danışçılar razılışdırılmış düstura uyğun olaraq mövcud format əsasında davam etdirilməlidir. Danışçıların davamlılığı və danışçılarla öhdəlik təmin olunmalıdır. Bu mövqeyi beynəlxalq birlikdə yekdiliklə bölüşür. Ona görə də beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən Ermənistana ünvanlı siyasi-diplomatik ismarıclar çatdırılmalıdır. Ermənistan tərəfi nəhayət anlamalıdır ki, eyforiya dövrü başa çatıb. Küçə populizmine son qoyulmasının və ciddi addımların atılmasının vaxtıdır.

Biz, eyni zamanda, Avropa İttifaqının sıfarişi ile hazırlanmış və münaqişənin həllinin Ermənistana və Azərbaycana iqtisadi dividendləri barədə hesabatın ideya və fəlsəfəsi dəstəkləyirik. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi həll edilmədən Ermənistən iqtisadi inkişafı qeyri-mümkündür.

Münaqişənin həllində irəliləyişə nail olmaq üçün Ermənistan öz qoşunlarını Azərbaycanın işgal olunmuş ərazilərdən çıxarmalı və qoşularla sivil münasibətlər qurmalıdır. Yalnız bu halda regionun çox ehtiyac duyduğu davamlı və ədalətli sülh təmin oluna bilər. Əks-təqdirde, Ermənistən siyasi, iqtisadi və demografik böhrəni və özünü təcridi dərinleşməkdə davam edəcək.

Tahir Hökmərvən: "Prezidentimiz hər zaman yanımızdadır"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Martin 6-da Ağsuya səfəri çərçivəsində şəhərin Xasa-yev küçəsində Gülarə Hökmərvən ailesi üçün tikiliməkdə olan yeni evdə işlərin gedisi ilə maraqlanıb, ev sahibinin oğlu Tahirlə söhbət edib. Tahir Hökmərvən AZƏRTAC-a bildirib ki, zələzəldən evləri yararsız vəziyyətə düşdүünə görə dövlətimiz tərəfindən yenisi tikilir. Sağ olsun Prezidentimiz, bu gün Ağsuya gələrək işlərin gedisi ilə yerində tanış oldu, tapşırıq və təvsiyələrini verdi. Dövlətimizin başçısı dedi ki, qəzalı evlərin hamısı qısa müddətdə təmir olunacaq, ya da yenidən tikiləcək. Bu ağır günlərdə biz sakınlər üçün bundan yaxşı təselli ola bilməz. Sağ olsun Prezidentimiz, hər zaman yanımızdadır. İnşallah, tezliklə yeni eve köçəcəyik. Bir daha Prezidentimizə minnətdarlıq edir, cansağlığı arzulayırıq.

Elman Rüstəmov: "Banklara veriləcək güzəştli kreditlərin bir hissəsi qiymətli kağızlarla əvəz olunacaq"

Banklara veriləcək güzəştli kreditlərin bir hissəsi qiymətli kağızlarla əvəz ediləcək. Bu barədə Merkezi Bankın sədri Elman Rüstəmov jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

O bildirib ki, problemlı kreditlərin hellində Mərkəzi Bank tərəfindən bankların valyuta mövqeyini qorumaq üçün veriləcək güzəştli kreditlərin bir hissəsi qiymətli kağızlarla əvəz olunacaq. Diğer hissəsi isə vətəndaşların kreditlərinin ödənilməsi üçün devalvasiya effektinin aradan qaldırılmasından ötəri verilən vəsaitlər hesabına həyata keçiriləcək. Müəyyən müddət ərzində Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının tapşırığı ilə borcların siyahısı, xarakteri müəyyənləşdikdən sonra bazara çıxarılaçq maliyyə həcmi bəlli olacaq.

"Keçmişdən gələcəyə Azərbaycan qadını" mövzusunda konfrans keçirilib

Dünən Mənevi Dəyerlərin Təbliği Fondunun təşkilatçılığı ilə "Keçmişdən gələcəyə Azərbaycan qadını" mövzusunda konfrans keçirilib. SIA-nın verdiyi məlumatə görə, tədbirdə Fondun icraçı direktoru Mehman İsmayılov, Fondun Himayəçilər Şurasının üzvü, "SƏS" Media Qrupun rəhbəri Bəhrəz Quliyev, millet vəkili Qəniyə Paşayeva, şəhid ailələri və KİV iştirak edib.

İlk önce, Vətən uğrunda həlak olan şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub. Tədbiri giriş sözü ilə açan Fondun icraçı direktoru Mehman İsmayılov evvəlcə xanımları 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə təbrik edib. M.İsmayılov vurğulayıb ki, dövlət başçısının Fermanı ilə yaradılan Fondun əsas fəaliyyət istiqamətlərini də milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və təbliği, bu istiqamətdə maarifləndirme işinin aparılması təşkil edir. Fondun icraçı direktoru, eyni zamanda şəhidlik məqamının dinimizdə yüksək qiymətləndirildiyini qeyd edib, dövlətimizin şəhid ailələrinə və müharibə iştirakçılarına göstərdiyi diqqət və qayğıdan bəhs edib.

Şəhid ailələrimizə, Qarabağ qazilərimizə hər bir azərbaycanlı diqqət və qayğı ilə yanaşmalıdır deyən millet vəkili Qəniyə Paşayeva hər zaman sizin yanınızdayıq, bütün Azərbaycan üçün siz çox dəyərlisiniz deyib. Dövlətimizin hər zaman şəhid ailələrinə, Qarabağ müharibəsi veteranları, qazilərinə və əlillərinə dəstək və qayğılarından danışan millet vəkili inşallah növbəti bayramımızı Ali Baş Komandan cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında birləş və bərabərlik içinde işğaldan azad edəcəyimiz Dağılıq Qarabağda, Şuşada, Xankəndində və digər gözəl guşələrimizdə verək deyib.

"SƏS" Media Qrupun rəhbəri Bəhrəz Quliyev evvəlcə xanımlarımızı 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə təbrik edərək deyib ki, Azərbaycan anası çox möqəddəs işi həyata keçirir: "İlk növbədə Azərbaycan ailə institutu bütün dövlətlərdə olduğu kimi deyil. Yəni Azərbaycan ailə institutu fərqli bir ailədir, institutdur. Bu ailə dəyərlərini, ailə institutunu formalasdırın amillərdən biri de anadır. Hesab edirəm ki, bugünkü Azərbaycan xanımı ailə dəyərlərini yaşıdan insanlardan və analardan biridir. Ona görə də həm cəmiyyətdə, həm də ictimai-siyasi həyətə anaların rolu çox böyükdür. Dövlət quruculuğu, dövlətin güclənməsi prosesində anaların xidmətini xüsusi qeyd etmək lazımdır. Azərbaycan anası o anadır ki, sizin kimi vətənpərvər övlad yetişdirir və övladı Vətən yolunda xidmetə göndərir. Əgər o övlad Vətən yolunda şəhid olursa, "Vətən, başın sağ olsun" deyərək o övladına sahib çıxır. Bax, bu Azərbaycan anasının möqəddəsliyinin göstəricisidir".

"Zəfer" Şəhid ailələrinə dəstək ictimai Birliyinin sədri, qəhrəman şəhidimiz Rauf Orucovun həyat yoldaşı Sevinc Alizadə və digərləri çıxış edərək cənab Prezidentin və birinci vitse-prezidenti Mehriban xanın Əliyevannın şəhid ailələrinə, Qarabağ qazilərinə diqqət və qayığını xüsusi vurğulayıblar, hər kəsi qarşıdan gələn 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü və Novruz bayramı münasibətilə təbrik ediblər. Tədbirin sonunda Fond tərəfindən xanımlara güllər təqdim olunub.

Ceyhun Rasimoğlu

8 mart 2019-cu il

Bu gün 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günüdür. Tarixə nəzəralsaq, görərik ki, qadın hərəkatının tarixi 1857-ci ildə Nyu-York qadınlarının 12 saatlıq iş gününe etirazı ilə başlayıb. 1910-cu ildə alman sosialist qadın Klara Setkin 8 martın Dünya Qadınlar Günü kimi qeyd edilməsinə nail olub. Dünya ölkələrinə olduğu kimi, 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü Azərbaycanda da geniş qeyd olunur. Azərbaycan qadını bütün dövrlərdə gözəllik örnəyi olub. Bunu hər şeyi öz yaddaşında qoruyub-saxlayan tarixi salnamələr deyir. Ağıllı, cəsur sələflərimiz ən çatın məqamlarda belə ayıq-sayıqlığı, çevikliyi və düzgün qərar qəbul etmək bacarığı ilə hamını heyvətləndiriblər. Tariximizin ayrı-ayrı dövrlərində yaşayıb fəaliyyət göstərmış qadınlar müdrikliyi və işgüzarlığı ilə keçmişimizə parlaq səhifələr yazıblar. Sözünün bütövlüyü, ictimai fəallığı, zəhməti, isməti və zəkası ilə.

“TARİXİMİZİN MÜRƏKKƏB SOSIAL-SİYASI DƏYİŞİKLİKLƏRLƏ MÜŞAYİƏT OLUNDUĞU DÖVRLƏRDƏ ONLAR CƏMIYYƏTİN SARSILMAZ MƏNƏVİ DAYAĞINA ÇEVİRİLMİŞLƏR”

Ölkənin ictimai-siyasi və mədəni həyatında aparıcı qüvvəyə malik olan Azərbaycan qadını cəmiyyətdə böyük nüfuzu malik olduğunu əməllerile təsdiqləyib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarına təbrikində bildirilir ki, milli varlığımızın ifadəsi olan zəngin mədəni-mənəvi irsimiz, ana dilimizin və adət-ənənələrimizin əsrlərdən bəri qorunub-saxlanmasında Azərbaycan qadınlarının müstəsna xidmətləri vardır: “Tariximizin mürəkkəb sosial-siyasi dəyİŞİKLİKLƏRLƏ müşayiət olunduğu dövrlərdə onlar cəmiyyətin sarsılmaz mənəvi dayağına çevrilmişlər. XX yüzyılıın ilk onilliklərində, bəzi qabaqcıl ölkələrin qadınlarından daha əvvəl seki hüquq qazanaraq, ictimai və mədəni həyatın müxtəlif sahələrində fəal iştirak etmələri onların gələcək uğurlarının da rehni olmuşdur. Qürurverici haldır ki, müsəlman Şərqində qadınlar arasında incəsənətin, elmin və texnikanın bir çox sahələri üzrə ilk addımı, məhz mənəviyyatında milliliklə müasirliyin əsl vəhdətini yaratmış Azərbaycan qadını atmışdır”.

Prezident İlham Əliyev təbrikində Azərbaycan qadınlarının maarifpərvər sələflərinin davamçıları olaraq son yüz ildə ölkəmizin, xüsusən, təhsil, səhiyyə və mədəniyyət sistemlərinin yeni əsaslar üzərində qurulması işində əzmkarlıq göstərdiyini və nailiyətlərə dolu parlaq bir yol keçdiklərini bildirib: “Onlar müstəqilliyin bərpasından sonra istiqlal ideallarına sədaqətlə milli dövlətçiliyin temelinin möhkəmləndirilməsi və ölkəmizin hazırlıksızlığını müəyyənləşməsində mühüm rol oynamış, bu gün də bilik və bacarıqlarını dinamik inkişaf yolunda inamlı irəliləyən respublikamızın iqtisadi, mədəni və elmi potensialının artırılmasına sərf edirlər. Yüksək ictimai mövqə və nüfuzları Azərbaycan qadınlarının hüquq və azadlıqlarının tam təmin edilməsinin nəticəsi olub, müsəvir həyatımızın ən əlamətdar hadisələrindəndir”.

Dövlət müstəqilliyimizin bərpasından sonra Azərbaycan qadını milli dövlət quruculuğu prosesinin fəal iştirakçısına çevrildi. Əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan qadın siyaseti nəticəsində Azərbaycan qadını elm və təhsil, səhiyyə və mədəniyyət, eləcə də, digər sahələrdə qazan-

Azərbaycan qadını bütün dövrlərdə gözəllik örnəyi olub

İlham Əliyev: “...Müsəlman Şərqində qadınlar arasında incəsənətin, elmin və texnikanın bir çox sahələri üzrə ilk addımı, məhz mənəviyyatında milliliklə müasirliyin əsl vəhdətini yaratmış Azərbaycan qadını atmışdır”

diğər uğurları ile öz nüfuzunu ilbəl artırmağa nail oldu. Vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu isitiqamətində qadınlarımızın nailiyyətləri göz önündədir. Ölkəmizdəki sabitlik və demokratik mühit fitri istedadlarını və yaradıcılıq imkanlarını tam gerçəkləşdirməyə imkan verir. Təbii ki, mövcud mühitin formallaşmasında Azərbaycan qadınlarının böyük rolu danılmazdır. Azərbaycan qadını milli məfkuraya sadıq qalaraq, bu gün də müstəqil Azərbaycanın güclənməsi namine töhfələr verir.

Bu, bir həqiqətdir ki, 2000-ci ilin mart ayının 6-da Ulu Öndər Heydər Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında dövlət-qadın siyasetinin heyata keçirilməsi haqqında” Fermanı ölkədə qadın siyasetinin gerçikləşməsinə xidmet edən məsələlərdəndir. Təqdirəlayıq haldır ki, həmin sənəd 2001-ci ildə bütün dünya dövlətlərinə paylanılib və bu sahədə ən yaxşı sənəd kimi qəbul olunub.

ZİYALILIĞIN ALİ ZİRVƏSİ

Bütün bunlarla yanaşı, Azərbaycanda qadın, ilk növbədə, ailə ocağının qoruyucusudur. Azərbaycan qadınına milli mənliyimizdə dərin kök salmış ənənələr məxsusdur ki, bu amil özünü tarix boyu gösterib. Nəciblik, xeyirxahlıq, fədakarlıq, mətinlik, qayğı-keşlik və insanşəvərlik. Bu keyfiyyətlər Azərbaycan qadınına xas xüsusiyyətlərdir. Zərifliyi və gözəlliyi ilə seçilən Azərbaycan qadını milli dövlət quruculuğu prosesinin fəal iştirakçısına çevrilib, ölkəmizin sosial-iqtisadi, intellektual-mədəni potensialının artırılması üçün dəyərlər töhfələr verir. Azərbay-

can qadınının əzəməti bu gün dünya ictimaiyyətinə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın simasında daha qabarıq təqdim olunur. Müsəvir dövrümüzdə ziyaliliğin ali zirvəsində olan ölkənin Birinci Xanımı, YUNESKO və İSESKO-nun Xoşməramlı Səfiri Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan üçün gördüyü işlər ölkəmizin ictimai-siyasi və mədəni həyatında danılmaz amillərdir. Yaşadığımız globallaşma dövründə, Azərbaycanın dünyaya integrasiya etdiyi bir zamanda, milli-mənəvi dəyərlərin üzə çıxarılması, Azərbaycanın bir dövlət olaraq, məxsusiliyinin dünyəviləşməsi istiqamətində Mehriban xanım Əliyevanın gördüyü işlər tarixin bu günü üçün deyil, əsrlərin yaddaşında iz buraxacaq hadisələrlə bağlıdır. Belə ki, Mehriban xanım Əliyeva milli-mənəvi dəyərlərin qorunması, mədəniyyətimizin geniş təbliği, elm, təhsil, səhiyyə və idmanın inkişafını təmin edən layihələrin dəstəklənməsi, uşaqların gənclərin sağlamlıq, milli-mənəvi dəyərlərə sadıq, hərtərəfli biliklərə malik vətəndaş kimi yetişməsi və Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun artmasına yönələn tədbirləri həyata keçirməkə böyük layihələrin müəllifinə çevrilib.

Yaradıcı düşüncə geniş layihələrin gerçəkləşməsi Qərb və Şərq sivilizasiyalarının kəsişməsində yerleşən Qədim Azərbaycanın mədəniyyətinə və milli dəyərlərinə yanaşmadan yetişən nəsildə mövcud dəyərlərə məhəbbət yaradır. Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycan qadını obrazını, artıq dünyada yarada bilib. Dünyanın ən nüfuzlu mükafatlarının daşıyıcısı olan Mehriban xanım Əliyeva gördüyü şərəfli işlərin müqabilində bu nüfuzu malikdir.

PRESİDENTİN SƏRƏNCAMI İLƏ TƏLTİF OLUNAN BİR QRUP QADIN İKİQAT BAYRAM SEVİNCİNİ YAŞADI

Bu gün Azərbaycan qadını öz eməli fəaliyyəti, dəyərləri ilə yüksəkdə dayanır və bu dəyərləri müqabilində alnıraq və fəxrə 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü qeyd edir. Hər zaman dövlətin diqqəti ilə şəhəre olunan Azərbaycan qadını 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü ərefəsində də bu qayğıni bir daha üzərlərində hiss etmiş oldu. Ölkə başçısının Sərəncamı ilə 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətile Azərbaycanın ictimai-mədəni həyatında səmərəli fəaliyyətlərinə görə, bir qrup qadın fəxri adlara layiq görünlərlər. “Tərəqqi”, “Əməkdar müəllim”, “Əməkdar mədəniyyət işçisi”, “Əməkdar həkim” kimi fəxri adına layiq görünlən qadınlar, göründüyü kimi, müxtəlif sahələrdə çalışır, öz peşələri ilə xalqa xidmət edirlər. Bu, dövlətin Azərbaycan xanımına verdiyi qiymətin daha bir bariz nümunəsidir. Bu diqqəti üzərində gəren Azərbaycan qadını öz işinin - peşəsinin məsuliyyətini daha çox dərk edəcəkdir.

He şübhəsiz, Azərbaycan qadınları ölkəmizin inkişafı, qlobal dünyada mədəni-mənəvi zənginliklərimizin yaşadılması, gənc nəslin milli məfkurə və dövlətçilik ideallarına sədaqət ruhunda tərbiyəsi üçün bundan sonra da feallıq nümayiş etdirəcək.

Bayramınız mübarək olsun, ƏZİZ QADINLAR!

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Dövlətin sosial siyaseti cəmiyyətin həyat fəaliyyəti-nin sosial-iqtisadi şərtlərinin tənzimlənməsinə yönəldilən tədbirlər kompleksindən ibarətdir. Elə dövlətin sosial siyaseti ilə cəmiyyətin iqtisadi inkişafı arasında da qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. Çünkü iqtisadi inkişafın məqsədləri birbaşa və dolayı yolla sosial siyasetdə cəmləşir, sosial siyaset sahəsində bir çox məsələlərin həyata keçirilməsi, dövlətin onların reallaşdırılması üçün yönəldə biləcəyi iqtisadi ehtiyatlardan asılıdır və sosial siyasetə iqtisadi artımın mühüm amili kimi baxmaq olar. Məhz bunda görə ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu layiqincə davam etdirən Prezident İlham Əliyevin dövlətlik konsepsiyasında ölkəmizi dönyanın ən inkişaf etmiş məmləkətinə çevirmək, insanlarımızı isə planetin ən xoşbəxt xalqına kimi yaşatmaq prioriteti vardır.

Sosial siyasetdə esas yeri əhalinin sosial müdafiəsi mexanizm tutur. Sosial müdafiə vətəndaşların, ilk növbədə, əhalinin ən ağır maddi vəziyyətdə olan təbəqələrinin inflasiyadan, işsizlikdən müdafiəsinə yönəldilən dövlət siyasetidir. Dövlət tərəfindən tətbiq olunan tədbirlər kompleksinin xüsusiyyəti əhalinin həyat və əmək fəaliyyətinin ağırlaşmasının, işsizliyin və yoxsulluğun güclənməsinin qarşısının alınması ilə bağlıdır. Buna görə də, əhalinin sosial müdafiəsinin problemlərindən biri də yoxsulluğun qarşısının alınmasıdır. Təsədüfi deyildir ki, 2003-cü ildə xalqın böyük etimadı və dəstəyi ilə dövlət başçısı seçiləndən hər bir azərbaycanlı Prezidenti olmağı ba-

sial ödənişlərinin verilməməsi müşahidə edildiyi bir zamanda, Azərbaycanda maaş və pensiyaların vətəndaşlara ödənilməsi vaxtlı vaxtında olurdu. Məhz Prezident İlham Əliyevin böhrəndən sonra Azərbaycan iqtisadiyyatını yenidən dirçəltmek və maliyyə resurslarımızın artırılması üçün atdığı addımlar tez bir zamanda, effekt verdi, yaradılmış yeni aqroparkların, sənaye məhəllələrinin məhsul istehsalı və ixracı, vergi-gömrük sahəsində şəffaflığın temin edilmesi ilə dövlət büdcəsinə daxil olmalar yüksəlməye başladı.

Əlbəttə ki, bu artımların hesabına 2019-cu ilin büdcəsində, nəzərdə tutulduğu kimi, əldə olunan gəlirlər birbaşa vətəndaşların rifahının daha da yaxşılaşdırılmasına yönəldildi. Bu kontekstdə, qeyd edək ki, əhalinin sosial müdafiəsi formalarından biri də gəlirlərin indeksasiya edilməsidir. Gəlirlərin dövlət indeksasiya yaşıyış dəyərinin artmasının nezərə alınması əsasında həyata keçirilir. Başqa sözə, indeksasiya inflasiya şəraitində istehlak qiymətlərinin artması ilə əlaqədar əhalii gəlirlərin bu qiymətlərə uyğunlaşdırılması tədbirlərini eks etdirir. Sırrdeyil ki, cari ilin 2 ayı ərzində, Prezident İlham Əliyevin vətəndaşlarımızın sosial rifahının yüksəldilməsinə, ölkəmizin daha da inkişaf etdirilməsinə xidmət edən sərəncamları, fərمانları və qərarları realaşdırılan böyük sosial isləhatlar paketinin tərkib hissəsidir. Ele 12 min 200-dən çox şəhid ailəsinə dövlət tərəfindən 11 min manat ödənişin edilməsi, şəhid ailələrinin müavinətlərinin 242 manatdan 300 manata artırılması, Əfqanistanda həlak olanların ailələrinə verilən müavinətin 220 manatdan 300 manata qaldırılması, minimum əməkhaqqının 38 faiz artırılması, 130 manatdan 180 manata çatdırılması, həmçinin, minimum pensiyaların mebleğinin de təxminen 38 faiz - 116 manatdan 160 manata qədər artırılması, eləcə də, təqribən 100 minə yaxın tələbenin təqqudının qaldırılması Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasetin mərkəzində insan amilinin olduğunu bir daha sübut etmiş oldu.

Göründüyü kimi, Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda inkişaf dinamik xarakterlidir, müasir çağışlılara uyğun olaraq, realaşdırılan siyasi-iqtisadi və sosial isləhatlar da sistemli və ardıcıl şəkildə həyata keçirilir. Elə bunun nəticəsidir ki, Azərbaycanda müşahidə olunan iqtisadi və sosial problemlər dövlətin müdaxiləsi ilə, tez bir zamanda aradan qaldırılır. Məsələn, qlobal dünya böhranından sonra Avropanın, İtalya, İspaniya və Yunanistan kimi inkişaf etmiş ölkələrində vətəndaşların so-

DÖVLƏTİN VƏTƏNDƏŞLARINA DİQQƏT VƏ QAYĞISININ AZƏRBAYCAN NÜMUNƏSİ

yaranmış problemlə kreditlər məsəlesi də Prezident İlham Əliyevin göstəriş və qərarları əsasında həlli tapdı. Problemlə kreditlərin həlli ilə bağlı qərar dövlətin vətəndaşlarına yüksək diqqət və qayğısının növbəti təzahürü oldu. Beləliklə də, 800 minden çox insanı əhatə edən Prezident Fermanı dünyada analoqu olmayan bir qərara çevrildi. Çünkü dünyada bir çox ölkələr problemlə kreditlər məsəlesi ilə üzləşib, lakin Azərbaycan kimi çıxış yolu tapa bilməyib. Məsələn, Qazaxistanda 2014-cü ildə orada devalvasiyalar baş vermiş və problemlə kreditlərin həlli öz miqyasına, əhatə dairəsinə görə, sözün əsl mənasında, inqilabi qərərlərdir və Prezident İlham Əliyevin verdiyi bu qərərlər bütün dünya üçün sosial inqilab nümunəsidir. Məhz Prezident İlham Əliyev tərəfindən atılan addımlar və görülən işlər bir daha isbatlayır ki, Azərbaycanda həyata keçirilən sosial siyaset sistemli və düşünlülmüş kompleks tədbirlərindən ibaretdir.

Bu məqamda, haşıya çıxaraq, təessüflə bildirmek lazımdır ki, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi institutional və sosial islahatlarına, onların nəticələrinə və uğurlarına müəyyən dairələr tərəfindən kölgə salmaq, hətta öz adına çıxmış cəhdələri müşahidə edilməkdədir. Lakin faktlar olandan ibarətdir ki, mitinq keçirənlər, canlı yayılarda məsuliyyətsiz filmlər səsləndirənlər reallıqlarla barışmaq istəmir, yalan atmosferi formalasdırmağa çalışırlar. Halbuki bu gün Azərbaycanda həyata keçirilən sosial isləhatlar, əslində, Prezident İlham Əliyevin sosial siyaset konsepsiyasının tərkib hissəsidir. Cənab Prezident İlham Əliyev cari ilin yanvar ayının 11-de Nazirlər Kabinetinin keçirilmiş iclasında ciddi institutional və sosial isləhatların olacağı barədə məlumat vermişdi. Lakin bunu fürsət bilən radikal qüvvələr, anti-milli ünsürlər yanvar ayının 19-da 2800 nəfərlik mitinq keçirməklə,

Cənab İlham Əliyevin siyasetinin uğurlarını özünükləşdirməyə cəhd göstərdilər. Özlərini karlığa və korluğa vurmuş radikal mühafizə, reallığı anlamaq üçün verilmiş sualların cavablarına baxmadan da, imtina edirlər. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin içtimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, professor Əli Həsənov "Facebook" sehifəsində "Müxalifətlik missiyası və Azərbaycanın milli maraqları" sərlövhəli məqaləsində yazdı ki, "...bu qəbildən faktları 19 yanvar mitinqinə bağlamaq üçün Əli Kərimlinin "zama-na səyahət makinası" kəşf edərək aksiyasını özü ilə birgə keçmişə aparması da lazımdır. Ancaq heç bu da Əli Kərimliyə sərf etməz, ona görə ki, yaxın keçmişə qaydanda da Cənab İlham Əliyevi Prezident seçildiyi ilk gündən xalqın arasında görmüş olacaq. Bu gün dünyada elə ölkə rehbərləri var ki, ancaq seçkidən-seckiyə xalq arasına çıxır və ancaq iri şəhərlərdə, meqopolislərde nitq söyleyirlər. Cənab İlham Əliyev isə cənubdan şimala, qərbən şərqə bütün rayonlarımızda dəfələrlə səfərdə olub, insanların güzəranı ilə maraqlanıb, problemlərinin həlli ilə bağlı anında tapşırıqlar verib. Lənkəranda bina çökəndə, Aranda Kür daşında, Zaqatalada, Şamaxıda zəlzələ olanda, xalq öz Prezidentini onunla çiçin-ciçinə dayanmış görüb, əlini küreyində hiss edib".

Prezident İlham Əliyev həzaman xalqının yanında olub, xalqdan güc alıb, xalq da Onu dəstekləyib və müdafiə edib. Məhz xalq-iqtidar birliyinin sarısilmağının əsasında da bu faktordurur. Əminlik ki, Azərbaycan dövləti bundan sonra da, bu xalq-iqtidar birliyi üzərində daha da möhkəmlənəcək, daha da inkişaf edəcək.

**Behruz Quliyev,
"Ses" Media Holdingin rəhbəri,
falsəfə üzrə falsəfə doktoru**

Azərbaycan qadınının cəmiyyətdə öz layiqli yerini tutması əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan siyasetin nəticəsidir

Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Hicran Hüseynovanın yap.org.az-a müsahibəsi

- Hicran xanım, ölkəmizdə dövlət qadın siyaseti uğurla həyata keçirilməkdədir. Sizcə, Azərbaycan qadınları 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü hənsi əhval-ruhiyədə qarşılayırlar?

- Azərbaycan qadını 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü ruh yüksəkliyi şəraitində qeyd edir, layiq olduğu ictimai diqqət ve qayğını məmənnunluq duyğuları ilə qarşılayır. Həmişə sülhün, əmin-amanlığın fəal carçısı olmuş Azərbaycan qadınları tarixən ölkə həyatı və taleyi ilə bağlı ictimai-siyasi proseslərin gedişində üzərlərinə düşən vəzifələrin öhdəsində ləyaqətlə gəlmış, milli dövlətcilik mövqeyində çıxış etmişlər. Cəmiyyətin sosial-mədəni həyatında və dövlət idarəetmə sistemində fəal mövqə tutan qadınlarımız bugün də respublikamızın inkişafı, dövlətcilik ənənələrinin möhkəmlənməsi namənə əllərindən gələni əsirgəmirlər.

Fürsətdən istifadə edərək bütün xanımlarımızı qarşısından gələn 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibəti ilə ürəkdən tebrik edirəm.

- Azərbaycanda qadın hərəkatının səciyyəvi xüsusiyyətləri haqqında fikirlərinizi bilmək istərdik. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- XX əsrde dünyada gedən global ictimai-siyasi proseslər, Beynəlxalq qadın hərəkatının yeni mərhələyə qədəm qoyması Azərbaycan qadınlarından da böyük fəallıq tələb edir. Vətəndaşlarımız, xüsusən də, qadınlar üçün uyğun şəraitin yaradılması, məşğulluq, sağlamlıq, təhsil və sosial siyaset sahəsində gender bərabərliyinin inkişaf etdirilməsi üçün mühüm addımlar atılır, qadın hüquqlarının qorunmasına hər zaman diqqət göstərilir. Müsəlman Şərqində və Türk dünyasında ilk demokratik respublikani yaratmaqla Xalqımız sahib olduğu dövlətcilik ənənələrini bir daha təsdiq etdi. Azərbaycan qadınının cəmiyyətdə öz layiqli yerini tutması əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan siyasetin nəticəsidir. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoymuşdur. Prezident İlham Əliyev tərəfindən ügurla davam etdirilən və daha da gücləndirilən siyaset nəticəsində bu gün ölkəmiz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin sədaqətli və layiqli varisi kimi demokratik dövlət quruculuğu proseslərini sürətli həyata keçirir və inkişaf etdirir. Bütün bunların fonunda qadın hü-

quqlarının qorunması məsəlesi də öz aktuallığını saxlamışdır. Bu, bir tərəfdən qadın feallığı sahəsində çoxəsrlıq tarixə söykənən zəngin ənənələrlə bağlıdır, digər tərəfdən həyata keçirilən dövlət qadın siyaseti və yaradılan geniş imkanlarla bağlıdır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi: "Tariximizin keşməkeşli səhifələrinə Azərbaycan qadını qayğılaşa, fitri istədə malik şair, möhkəm iradəli hökmədar, dərin zəkali mütəfəkkir kimi öz adını həkk etdirmişdir". Və bu gün müasir qadın hərəkatının yeni prioriteti qadınların kişilərlə bərabər imkanlara nail olmasına dair. Respublikanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın sözleri ilə desək: "Biz bu gün bərabər hüquqlardan bərabər imkanlara siyasetini gerçəkləşdiririk". Qadın cəmiyyətdə böyük rolu olan müstəsna varlıqdır. Onlar nə qədər vətənpərvər, iradəli, fədakar və aktividlərse gələcəyimiz də bir o qədər inkişaf etmiş olar. Hər bir dövlətin, xalqın inkişafı üçün həmişə hərəketverici qüvvəyə ehtiyac olub və qadınlar belə bir məsuliyyətindən öhdəsindən ləyaqətlə galiblər.

XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvələrində qadınlarımız novator ideyalar ilə sürərək, demək olar ki, yeni gender münasibətləri formalaşdırıldılar. Belə ki, onlar xeyriyyəcilik tədbirləri keçirməklə ilk qadın məktəblərinin, qadın yığıncaqlarının və klublarının yaradılması vasitəsilə ictimai fəallıq göstərən qadınların sayının artmasına dəstək oldular. Və mən qeyd edim ki, bu prosesdə həmin xanımların həyat yoldaşları da onlara böyük yardım edir, birgə fəaliyyət göstərirdilər. Həmin dövrde xarici ölkələr üçün ən ciddi problemlərdən biri kvalifikasiyalı təhsil almaq idi. Təhsilli qadın-təhsilli millət-bu, ölkənin vacib məsələlərindən biri idi. Əhalinin, xüsusi ilə qadınların təhsil alması əsas vəzifəyə çevrildi.

Azərbaycanın görkəmli ziyan-

ları, sahibkarları, həmçinin maarifçi və xeyriyyəçi qadınları çox yaxşı anlayırdılar ki, qadın istə ailədə, istərsə də cəmiyyətdə özünü ifadə etmək üçün, mütləq təhsil almali, iqtisadi cəhətdən təmin olunmalıdır. Dövrün görkəmli maarifçi xanımı Şəfiqə Əfəndizadə yazırdı ki, "Bir millətin tərəqqisinin göstəricisi, o millətin qadınıdır", buna görə də qadınlar təhsil almali, maariflənməlidirlər. Elə bu kontekstdə çıxış edərək, onlar xalqın ictimai-siyasi həyatında qadınların rolunun vacibliyini başa düşür və mümkün olduqca, qadınları siyasi həyatda iştirak etməye cəlb edirdilər. Əhmədəbəy Ağaoğlu qadınların siyasi hüquqları ilə bağlı deyirdi ki, "Fransa ki mi bu gün bəzi məmləkətləri belə hələ bu haqqları tanımaq cəsareti göstərməmişdir. 1918-ci ildə qadınlarımız müsəlman Şərqində ilk dəfə olaraq seçmək və seçilmək hüququ qazandılar. Halbuki, həmin dövrde seçki sahəsində gender bərabərliyi prinsipi nəinki müsəlman Şərqində, hətta ABŞ və Avropa dövlətlərinin əksəriyyətində hələ öz həllini tapmayışdı. Maraqlı tarix bir faktla sizi tanış etmək istərdim, 1920-ci ildə "Azərbaycanın zəhmətkeş müsəlman qadınları qrupu" adından Parlamentə ünvanlanmış təbrik telegramını yada salmaq istərdim. Həmin sənəddə deyilir ki, "Oldə edilən müstəqilliyin möhkəmləndirməsi münasibəti ilə gənc Azərbaycanı salamlayırıq. Biz ümidi edirik ki, bu müstəqillik yaşındə, müsəlman qadını əsrlər boyu düber olduğu ağır zülmətdən və hüquqsuzluqdan qurtulacaq, axır ki, öz azadlığını əldə edəcəkdir". Artıq bu Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dəstəklənməsində Azərbaycan qadınlarının aktiv fəaliyyət göstərməsi sahəsində ciddi mesajı idi. Və 23 ay yaşamasına baxmayaraq, az bir zamanda, qadın hüquqlarının müdafiəsi, qadın iştiraklığının təmin edilməsi sahəsində elə bir ideyalar, sosial institutlar yarandı və möhkəm təmel qoyuldu ki, bu gün o, özünü həm dövlət qadın siyasetində göstərir, həm də Azərbaycan qadını məhz bu bəhrədən qidalanır.

1920-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti devrildi və yeni iqtisadi-siyasi sistem yarandı. Sovet hakimiyyəti dövründə bir sıra çətinliklərə baxmayaraq, Azərbaycan qadını inamlı özünü ifadə edir, həyatın bütün sahələrində aktiv fəaliyyət göstəridi. Ölkəmizdə dövlət qadın siyasetinin əsas prinsiplərinin müəyyən edil-

məsi və dövlət səviyyəsinə qaldırılması məhz Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. O, istər sovet hakimiyyəti, isərsə də müstəqillik dövründə milli qadın hərəkatının formalşması, genişlənərək institutlaşması üçün çox böyük işlər görmüşdür. Ulu Öndər qadınların rəhbər vəzifələrdə irəli çəkilməsinə xüsusi diqqət verirdi. Müstəqilliyimizin en ağır zamanında belə "Azərbaycan qadınlarının Milli Komitəsinin yaradılması haqqında" Fərman imzalandı. 1998-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Xüsusi, qeyd etmək lazımdır ki, MDB ölkələri sırasında yeganə bizim ölkəmizdə belə bir dövlət qurumu var idi. Zaman keçidkə, Komitənin səlahiyyətlərini daha da gücləndirilərək 2006-ci ildə cənab Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Hazırda cəmiyyətin ictimai-siyasi həyatında və idarəetmə sisteminde fəal mövqə tutan qadınlar, müstəqil Azərbaycanın dəha da inkişafı, dövlətcilik ənənələrinin möhkəmlənməsi namənə əzmlə çalışırlar. Bu feallıq, qadınlara cəmiyyətin tam hüquqlu üzvü kimi bütün imkanlardan bərabər istifadə üçün zəruri şəraitin yaradılmasından irəli gelir.

- Bu gün aktual mövzular-dan biri də məşət zorakılığının qarşısının alınmasıdır. Məşət zorakılığının hallarının qarşısının alınması istiqamətində nə kimi nəticələr əldə olunub?

- Cəmiyyətin özəyini möhkəm ailələr təşkil edir. Möhkəm ailənin təməlində isə qadın dayanır. Cəmiyyətin hər bir fərdini o dünyaya getirir, ona edilən zorakılıq isə cəmiyyətin təməlini sarsıdır. Buna görə də, bugün aktual məsələlərdən biri də məşət zorakılığının qarşısının alınmasıdır. Artıq hamitərəfindən qəbul edilib ki, qadın və qızlara qarşı zorakılıq qlobal sülh və təhlükəsizliyə zərbə vurur. Bu sahədə çoxlu qanun və dəyişikliklərin qəbul olunmasını nəzərə alaraq, onların implementasiyası ilə bağlı tədbirlər keçirir. Qadın və uşaq hüquqları, xüsusiət və məşət zorakılığının üzrə hakimlər, vəkillər üçün spesifik təlimlər keçirilir.

Zorakılıq ailələri və cəmiyyətləri bir araya getirən ictimai əlaqələri zəiflədir. Bütövlükdə ölkələrin sosial sabitliyə və iqtisadi inkişafına nailolmasına mane olur. Hər

bir zorakılıq əməli, o cümlədən, məşət zorakılığı qadınların hüquqlarının ciddi pozuntusudur. Məşət zorakılığı qadınlar, uşaq, ailələr və bütövlükdə cəmiyyət üçün ağır fiziki, emosional, iqtisadi və sosial nəticələr doğurur. Bu na görə də məsələyə adekvat münasibətin gösterilməsi son dərəcə zəruridir. Bildiyiniz kimi, problemin derindən öyrənilməsini, dərk olunmasını və onunla mübarizəni təmin etmək üçün bütün rayonların icra Hakimiyyətləri yanında monitoring qrupları yaradılmışdır. Qrup üzvləri ilə mütəmadi olaraq aparılan təlimlər, görüşlər nəticəsində qrup üzvlərinin aktivliyi müşahidə olunur. Və onlar daha operativ şəkildə zorakılığa məruz qalan insanlara yardım edir, zorakılığı töredən insana qarşı müvafiq tədbirlər görürler.

Məşət zorakılığının qurbanlarının, eləcə də zorakılığı töretmiş insanların şəxsiyyətlərinin öyrənilməsini problemin səbəblərinin araşdırılması və preventiv tədbirlərin tətbiqi imkanlarını artırır. Bu baxımdan zorakılığa məruz qalanların sisial-demoqrafik vəziyyətinin, zorakılıq qurbanı ilə zorakılığı töretmiş şəxs arasında qarşılıqlı əlaqənin (qohumluq, qonşuluq, dostluq və s.) eyni zamanda, viktim şəraitin şəciyyəvi xüsusiyyətlərinin (yeni zorakılığın situativ və ya uzunmüddətli olması, regional xüsusiyyətləri və s.) öyrənilməsi zəruridir. Təhlillər göstərir ki, gender bərabərliyini dəha az dəstekləyən və xüsusilə də qadınlara qarşı zorakılıq barede bəzi fikirlərin (məsələn, "qadın öz ailəsini qoruyub saxlamaq üçün zorakılığa dözməlidir" və "bəzi hallarda qadın döyülməyə layiqdir") tərəfdarı olan kişilər rəsmi və ya qeyri-rəsmi nikahda olduğunu şəxslərə qarşı daha çox zorakılıq töredən şəxslərdir. Təəssüflər olsun ki, hazırda bütün dünyada hər 3 qadından 1-i öz həyatı boyu fiziki və ya cinsi zorakılığa məruz qalır. Hər il dünyada zorakılıq səbəbindən öz partnyorları və qohumları tərəfindən 1200-ə yaxın qadın ölürlər, 2 milyon qadın yaralanır, 4 minə yaxın qadın evdə ağır şəkilidə döylülər, 1000-ə yaxın qadın isə hər gün müxtəlif təzyiqlərlə üzləşir. 750 milyon qız 18 yaşına çatmamış erkən nikaha girir. Qadın və qızların yetmiş bir faizi insan alverinin qurbanına çevrilir.

Ölkəmizdə qadınlara və qızlara qarşı zorakılığın aradan qaldırılması sahəsində qanunvericilik bazası mövcuddur və daim təkmiləşir, qadınların hüquqların müdafiəsi üçün sosial proqramlar

Azərbaycan qadınının cəmiyyatda öz layiqli yerini tutması əsasi Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan siyasetin nəticəsidir

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Hicran Hüseynovanın yap.org.az-a müsahibəsi

həyata keçirilir, davamlı olaraq maarifləndirmə kampaniyaları aparılır. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, həle də bütövlükde qadınlara qarşı zorakılıq tam şəkildə aradan qaldırılmayıb. Bəzən nikaha məcbur etmə, qız qaçırmış, hansısa milli adət, ənenəni, qıç-qanlıq zəminində baş verən qətləri zorakılıq kimi qəbul etmirlər. Ümumiyyətlə, biz mübarizə apar malıyyət ki, insanların bu anlayışa münasibəti dəyişsin.

- Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin olunması məsələləri hansı səviyyədədir?

- Son onillik ərzində mütəxəssisler, tədqiqatçılar və ictimai fəallar arasında gender bərabərliyinin təsviqində kişilərin rolunun əhəmiyyəti daha çox vurgulanır. Digər tərəfdən, kişilərin gender bərabərliyinin təsviqində təref-müqabili və müttəfiq kimi cəlb olunmaması qadınlara və qızların bununla əlaqədar olan yükünü da-ha da artır. Bunu nəzərə alaraq, 2017-ci ildə BMT-nin Əhali Fon-dunun dəstəyi ilə ölkədə "Kişilərin gender bərabərliyinə münasibəti-ne dair" Tədqiqat (IMAGES) aparıldı. Bu tədqiqat kişi və qadınlara gender normaları ilə bağlı təcrübəsi və bu məsələlərə dair ya-naşma tərzi, gender bərabərliyi siyasetinə münasibət, qayğı göstərmə və kişilərin ata qismində iş-tirakı da daxil olmaqla ev təsərrüfatındaki dinamika, ailə daxili zo-rakılıq, sağlamlıq və iqtisadi təz-yiq kimi məsələləri əhatə edən ən müfəssəl araşdırma hesab olunur. Bu tədqiqatın nəticələri adiyyatı dövlət qurumlarının məsul şəxslərinin, milliət vəkillərinin, qeyri-hök-kumət təşkilatlarının, tanınmış mütəxəssislərin iştirakı ilə ictimaiyyətə təqdim edilib və müzakirələr aparılıb. Bu sahəde həyata keçirilən layihelərdən biri de "Məc-buri köçkünc icmalarında cinsi və gender zorakılığının qarşısının alınması və cavab tədbirləri"dir. Layihə çərçivəsində Bakı şəhəri Binəqədi və Sabunçu, Goranboy, Bərdə, Ağdam rayon icra haki-miyetləri yanındakı gender zorakılığı və uşaqlara qarşı zorakılıq üzrə monitoring qurupları nəzdində operativ işçi qrupları (şəbəkə-lər) yaradılmışdır.

Prezidentimizin uğurlu dövlət idarəciliyi, onun başçılığı ilə aparılan sistemli islahatlar, bölgələrimizin sosial-iqtisadi inkişafı qadınlara qarşısında böyük imkanlar açır. Ölkədə biznes mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində atılan addımlar sahibkarlarımıza, xüsusi ilə də qadın sahibkar-

larda böyük ruh yüksəkliyi yaratmışdır. Son illərdə qadınlara sahib olduğu müəssisələrin sayının artlığı müşahidə olunur. Bununla əlaqədar olaraq bir sıra mühüm tədbirlər keçirildi, memorandumlar imzalandı. 2018-ci ilin iyul ayında Bakıda "İşgüzar Qadınlar" Assosiasiyyası ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində "Qadın Sahibkarlığı: inkişaf perspektivləri və əməkdaşlıq mövzusunda də-yirmi masa ətrafında müzakirələr aparılıb. Daha sonra əməkdaşlıq memorandumu imzalanıb. Həmin ilin sentyabrında Bakıda IX Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumu çərçivəsində "Qadın sahibkarlığının inkişafında ikitərifli əməkdaşlığın perspektivləri" mövzusunda xüsusi ssesiya keçirilib. Bu tədbirin sonunda da əməkdaşlıq memorandumu imzalanıb. Bu sənədin əsas məqsədi regionlararası qadın sahibkarlığının inkişafı, ikitərifli işbirliyinin qurulması idi. Oktjabr ayında isə Rusiya Federasiyasının Həştərxan vilayətində "Həştərxan-Azərbaycan: Qadın Sahibkarlığı" biznes forum keçirildi. Nəzərinizə çatdırıım ki, iki dövlət arasında biznes və işgüzar əlaqələrin qurulmasına yönəldilmiş və 3-a qədər azərbaycanlı sahibkar qadın bu Forumda iştirak etmişdir. Bizi məqsədımız odur ki, sahibkar qadınlara dən də inkişaf etsinlər, yeni bazarlara çıxış imkanlarına malik olsunlar, öz işlərini dən də genişləndirsinlər. Buna görə də çox vacibdir ki, həm yerli, həm də beynəlxəq sə-viyyədə əlaqələr qurusun, şəbəkələr yaradılsın. Bu məsələləri biz bütün səviyyələrdə qaldırırıq. Azərbaycan 2012-ci ildən BMT-nin Mərkəzi Asiya İqtisadiyyatları üzrə Xüsusi Programının (SPECA) Gender və İqtisadiyyat üzrə Tematik İşçi Qrupunun iclası və BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) və BMT-nin Asiya və Sakit okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasının (UNESCAP) təşkilatlığı ilə SPECA İqtisadi Forumunda da bu məsələlər müzakirə olunmuşdur. Qeyd edim ki, bir sıra layihələrimiz Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkışaf Programı (UNDP), Əhali Fondu (UNFPA), Uşaq Fondu (UNICEF), Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığı (UNHCR), Beynəlxalq Mıqrasiya Təşkilatı (IOM), Birləşmiş Millətlər Təşkilat-

tının Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO), Amerika Birləşmiş Ştatlarının Beynəlxalq İnkışaf Agentliyi (USAID) dəstəyi ilə reallaşır. Nə üçün qadın sahibkarlığının inkişafı və xüsusilə də kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı bu qədər önemlidir. İlk növbədə qadınlara əhalinin yarısını təşkil edir və onların arasında məşgullüğün artırılması çox vacibdir. Bunun üçün isə qadının "iş axtaran" statusdan "iş yerləri yaradan" statusa keçməlidir. İkinci, qadının iqtisadi cəhdən güclü olması onun zorakılığa məruz qalma riskini azaldır. Üçüncü isə, ölkədə özür üzünlüğünün artması əmək qabiliyyəti yaşda olan insanlar üçün müyyən çətinliklər yarada bilər. Bunlardan en başlıcası əhalinin özür boyu təhsil almaq və yeni peşəyə sahib olmaqdır. Strateji Yol Xəritəsi də insanların özünü reallaşdırması üçün imkanların genişləndirilməsini nəzərdə tutur. Buna görə də əhalinin, əsasən də qadınlara peşə təhsilinin gücləndirilməsi və zamanın tələblərinə uyğunlaşdırılması aktualdır. Qadınlara peşə hazırlığı kurslarına cəlb olunması, onların bazar iqtisadiyyatı və sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında bilik və təcrübə qazanmaları üçün maarifləndirici tədbirlərin keçirilməsinin böyük əhəmiyyəti vardır. Artıq bizdə belə bir təcrübə var ki, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyen qadınlara üçün imkanlar yaradıldıqda və onlara stimul verdikdə çox məsbət nəticələre nail olmaq mümkündür. Və bu gün fəaliyyət göstərən Qadın Resurs Mərkəzləri eyni zamanda, 11 regional Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzləri bu-na əyani misaldır. Yeri gelmişkən istəyirəm qeyd edim ki, 2018-ci ildə biz Qadın Resurs Mərkəzlərinin sayını 8 - e çatdırmışıq. Bu Mərkəzlər Qusar, Zaqatala rayonları və Bakının Xəzər rayonlarında yaradılıb.

- Hicran xanım, Azərbaycanda qadınlara dövlət idarəciliyində təmsilciliyi haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Bu gün müstəqil Azərbaycan qadınları parlamentdə, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarında, bələdiyyələrdə, təhsildə, səhiyyədə, ölkə iqtisadiyyatının inkişafında sahibkar kimi biznes strukturlarında, kənd təsərrüfatında, orduda, idmando, milli təhlükəsizlik və hüquq-mühafizə orqanlarında, İKT sahəsində kişilərlə bərabər rəhbər vəzifələrdə təmsil olunurlar. Mən xüsusi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanın

Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli və səmərəli fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan qadınlarının ölkənin ictimai-siyasi həyatında aktiv iştirakına maraqlı artdı. Mehriban xanım Əliyevanın rehbərliyi ilə həyata keçirilən layihələr səhiyyə, mədəniyyət, sosial sahə, ekologiya sahələrində elave, idmanı da geniş əhatə edir. İlk Avro-pa Oyunlarının, eləcə də, IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarını yüksək və peşəkar səviyyədə təşkil olunması və həyata keçirilməsində Təşkilat Komitəsinin rəhbəri kimi, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban xanım Əliyevanın böyük və əvəzolunmaz əməyi vardır. Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə qadın hüquqlarının müdafiəsi istiqamətində apardığı işlər xüsusi qeyd olunmalıdır. Məsələn, "XXI əsrde qadınlara qarşı zorakılıq əleyhine" layihəsi ölkədə böyük əks-səda doğurmuşdur. Qadın və uşaqların meşət zorakılığından müdafiəsinə yönəlmüş "Məişət zorakılığı haqqında Qanunun qəbul olunmasında, Aile Məcəlləsində qızlar üçün nikah yaşıının 18-e qaldırılması ilə bağlı dəyişikliklərin edilmesində Mehriban xanımın müstəsna rolu vardır. Onun təşkilatlığı və dəstəyi ilə qadın məsələləri ilə bağlı ölkədə keçirilən beynəlxalq tədbirlər çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Adı cəmiyyətində yardımsevərlik, xeyr-xâliq və nəcibliklər assosiasiya olunan Mehriban xanım Əliyeva sosial ədalət və humanizm prinsiplərinə sadıqlıqına görə çoxsaylı beynəlxalq mükafatlara layiq görürlərək, dünya səviyyəsində Azərbaycan qadınının simvolunu təcəssüm etdirir. Mehriban xanımın ardıcıl fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan sivilizasiyalar, mədəniyyətlər, o cümlədən müxtəlif millətlərə mənsub qadınlara arasında dialoq körpüsüne və "Bakı prosesi"nin aktiv iştirakçısına çevrilmişdir. Başda Respublikanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım olmaqla, qadınlarmız Azərbaycan müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda, xüsusi komitələrdə yüksək səviyyədə təmsil olunur, ölkəmizin maraqlarını müdafiə edirlər. Fərqli təşkilatlarla hələ ki, Azərbaycan gəncliyinin layiq nümayəndəsi, Heydər Əliyev Fondu vitse-prezidenti Leyla Əliyeva da Azərbaycanın tanıdlıması, Qarabağ həqiqətləri haqqında gerçeyin dünyaya çatdırılması istiqamətində geniş və məqsədyönlü fəaliyyət göstərir. Onun təşəbbüsü ilə keçirilən tədbirlər həm də Azərbaycan gənclərinin potensia-

lından xəber verir.

Yüksək intellektual potensiala malik olan qadın alimlərimizin hər biri öz sahəsində novator ideyaları, dəyərli araşdırıcıları ile təkcə Azərbaycandeyil, dünya elmində öz layiqli yerlərini tutublar. Bu gün biz bu uğurların davamını müşahidə edirik. Məsələn, 2013-cü ildən Oksford Universitetində, layihə çərçivəsində akademik Nərgiz Paşayevanın təşəbbüsü ilə fəaliyyət göstərən Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan və Qafqazşunaslıq Elmi Mərkəzin, bir neçə gün önce Universitetin tərkibində daimi mövcudluğu haqqında kontrakt imzalandı. Və bu mühüm hadisənin Azərbaycan Demokratik Respublikasının 100 illik yubileyi ərəfəsində təsadüf etməsi Azərbaycan qadının xüsusi bir tövəsidir. Bu gün humanitar, texniki və dəqiq elmlər üzrə ölkəmizdə və ölkədən kənardə öz araşdırıcıları və kəşfləri ilə məşhur olan qadın alimlərimiz çoxdur və onların uğurları, ölkəmizin uğurudur. Dilarə Seyidzadə, Elmira Süleymanova, Elmira Ramazanova, Adilə Namazova, Zəmfira Səfərova, Məsumə Melikova və bir çox alimlərimiz öz elmi fəaliyyətləri, ixtiraları və şəxsi nümunələri ilə gənclərimiz üçün örnəkdir.

Qeyd edək ki, bu gün təhsildə, elmdə gender bərabərliyinin təmin edilməsi istiqamətində də mühüm nəticələr eldə olunub. Bu gün qızlar üçün qapalı heç bir peşə yoxdur. Texniki, innovativ, neft sənayesi və digər sahələrdə qızlarımın sayı artmaqdadır. Tədqiqatçıların analizi də onu göstərir ki, qızlarım dövlət sektorunda işləmək arzusundadır. Statistik rəqəmlər də onu təsdiq edir ki, qadınlın 30%-i dövlət, 70%-e qədəri isə özlə sektorlarda işləyir. Baxmayaraq ki, qadınlara bilik və bacarıqlarına görə kişilərdən geri qalmırlar. Lakin onlar dövlət sektorunda istənilən səviyyədə təmsil olunmayırlar. Bizdə belə bir praktika var. Dövlət qurumları yalnız qadınlara üçün işə qəbul imtahanları keçirirlər və beşliklə də, qadınlara bu və ya digər sahələrdə təmsilciliyin artmasına nail olunur. Məsələn, Gömrük Komitəsində 2-ci dəfədir ki, belə bir imtahan keçirilir. Artıq qadınlara gömruk xidmətlərində iştirak səviyyəsi 20%-ə qədər yüksəlmişdir. Bundan həm qadınlara və onları aileləri, həm də dövlət orqanları müsbət yararlanırlar. Doğrudur, bu pozitiv diskriminasiya saylısa da, biz çalışırıq ki, fərqi aradan qaldıraq.

10 mart - Milli Teatr Günüdür

*146 illik inkişaf yolunu keçen Azərbaycan
peşəkar teatri yeni yüksələş dövrünü yaşayır*

Azərbaycanda teatr sənətinin kökləri xalqın fəaliyyəti və dünya-görüşü ilə bağlıdır. Mərasim, ayın və oyunlardakı tamaşa elementləri müstəqil xalq teatrinin yaranmasında mühüm rol oynamışdır. Qədim tarixə malik "Sayaçı", "Novruz", "Gəvsəç" kimi mərasimlərdə xor, rəqs və dialoqla yanaşı, dramatik süjetə, hərəkətə, bəzən isə bədii surətə də rast gəlinir. "Novruz" mərasiminin mühüm episodunu təşkil edən "Kosa-kosa" oyunu əsl teatr örnəyidir. Burada ardıcıl süjet, dramatik hərəkət, həmçinin, xüsusi paltar geyinən maska taxan aktyor vardır. Bir neçə gün davam edən toy mərasimlərində ifa olunan "Xan-xan", "Mütəriblərin rəqsisi", "Gəlinin qayınananın deyişməsi" və s. epizodlar, burada oyun və tamaşa ünsürlərinin müstəqil əhemmiyət kəsb etdiyini göstərir.

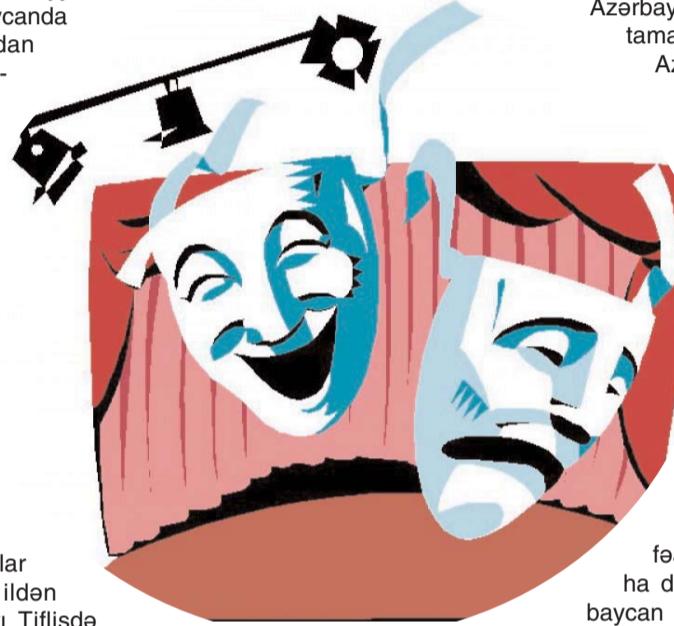
Azərbaycan professional teatrının təşəkkülündə xalq teatri əhəmiyyətli rola malik olmuşdur. Azərbaycanda milli teatrın yaradılmasından 146 il ötür. Azərbaycan teatrinin tarixi M.F.Axundovun 1873-cü ilin mart ve aprel aylarında Bakıda sehnəyə qoyulan "Lənkəran xanın vəziri" və "Hacı Qara" tamaşalarından başlanır. H.Zərdabının təşəbbüsü, N.Vəzirov və Ə.Adıgözəlovun yaxından iştirakı ile realni məktəbin şagirdləri tərəfindən göstərilən bu ilk həveskar tamaşalar milli teatrın yaranması üçün qüdrətli təkan idi. M.F.Axundovun əsərlərindən ibarət tamaşalar verildiyi bəllidir. 1876-cı ildən M.F.Axundovun komedyaları Tiflisdə də oynanılmışdır. XIX əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycanın müxtəlif şəhərlərində fəaliyyət göstərən teatr həvəskarları tədricən Bakıdakı teatr xadimləri ətrafında formalşamışa başlayırlar. Ona görə də, Bakının teatr həyatı 80-ci illərin axırlarına doğru yenidən canlanır və burada, əsl manada, müyyəyen bir teatr kollektivinin yaranmasına səbəb olur. 1890-cı illərdən başlayaraq, N.Nərimanovun Azərbaycan teatrinin ideyaca sağlam bir yöndə inkişaf etməsində, teatrdə sehnə realizmi təhlilinin həyata keçirilməsində böyük xidmeti olmuşdur.

1916-cı ildə C.Məmmədquluzadənin "Ölüler" komedyasının tamaşaya qoyulması Azərbaycan teatrinin ideyaca yetkinləşdiyini göstərən bir olay idi. Bu tamaşa mövhumat və cəhalət, yalan və zülm dünyasına qarşı bir ittihamname kimi səslənərək, böyük uğur qazandı. 1917-ci ildə Bakıda "Müsələmən Artistləri İttifaqı" yaradıldı. A.M.Şərifzadə ittifaqa sədr seçildi. İttifaq bütün teatr dəstələrini öz ətrafına toplayaraq, yoldaşlıq münasibətləri əsasında tamaşalar verirdi. Ancaq bu ittifaq 1918-ci ilin mart ayınınadək fəaliyət göstərə bildi.

AZƏRBAYCAN TEATRININ YENİ İNKİŞAF DÖVRÜ

1970-ci illerdə Azərbaycanda, bütün sahələrdə olduğu kimi, teatr sahəsində də intibah yarandı. Teatra, sənət adamlarına böyük qayğı və hörmətə yanaşan, onlara, sözün əsl mənasında, hamilik edən Ulu Önder Heydər Əliyevin səyi və köməyi nəticəsində, milli teatr sənətimiz vüsətli inkişaf yoluna düşdü.

1974-cü ildə Azərbaycan teatrinin

100 illik yubileyi görünməmiş təntənə ilə qeyd olundu. Azərbaycanın o vaxtkı MK-nın Birinci Katibi Heydər Əliyevin dərin məzmunlu məruzəsi dinlənildi. Yubiley münasibətilə "Gülüstən" Sarayındakı ziyaftədə de Ümummilli Lider Heydər Əliyev sənət, sənətkarlar və sənətkarlıq barədə məruzə ilə çıxış etdi. O vaxt neçə-neçə sənətçi təze mənzillərə temin olundu, fəxri adlara layiq görüldü və mükafatlandırıldı. Həmin ilde təkcə Azərbaycan Dövlət Akademik Dram Teatrının üç görkəmli sənətkarı - M.Məmmədov, İ.Dağıstanlı və İ.Osmalı - keçmiş SSRİ-dən yüksək ad olan SSRİ xalq artisti adına layiq görüldü. 1974-cü il 27 iyundan 10 iyula kimi teatr Moskvada qastrola oldu. Lenin ordeni ilə təltif edildi. S.Vurğunun "İnsan", İ.Əfəndiyevin "Mahni dağlarda qaldı", N.Poqodinin "Zamanın hökmü", F.Şillerin "Məkr və məhəbbət", V.Şekspirin "Firtına", C.Məmmədquluzadənin "Ölüler" əsərlərinin tamaşalarını göstərildi.

1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan müstəqillik əldə etdiğindən sonra, 1993-cü ildən əhalinin sosial rifah hallı və vətəndaş fəaliyyəti artı. Azərbaycanın Akademik Milli Dram Teatrında Azərbaycan və qeyri-milli dramturqların klassik və müasir mövzuda bir sıra maraqlı əsərlərin tamaşası hazırlanı-

DÜNYA TEATR SƏHNƏSİNƏ UYGUN OLARAQ, AZƏRBAYCAN TEATRININ FƏALİYYƏTİNƏ HƏR CÜR ŞƏRAİT YARADILIB

Zümrüd BAYRAMOVA

Fazıl Mustafa: "kreditlərin 1 faizlə verilməsi həm borcların ödənilməsinə, həm də vətəndaşın problemlərini həll etmək üçün bir fırsatdır"

"**A**zərbaycanda fiziki şəxslərin problemləri kreditlərin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı neçə ilərə bəri vətəndaşların gözləntisine cavab verən bir addımdır.

Problemlə kreditlər bağlı vətəndaşlarda bir qədər pessimizm var idi. Bu məsələnin həlli sənki banklarla vətəndaşlar arasında və sonradan da bankların müraciəti əsasında olan çekişmə prosesi kimi üzüctü, yorucu və həlli mümkün olmayan bir proses kimi baxılırdı.

AZORTAC xəber verir ki, bunu Milli Məclisin deputatı Fazıl Mustafa fiziki şəxslərin problemləri kreditlərin həlli ilə bağlı Fərmanla müasibət bildirərək deyib. Deputat deyib:

"Dövlət bu addımina təkcə, sosial siyaset kimi deyil, vətəndaşın dırçəldilməsi kimi baxılmalıdır.

Cünki bu proses pessimist, müyyəyen obyektiv səbəblərdən sıxıntı işinə düşmüş, ABŞ dollarının kursunun dəyişməsi nəticəsində arzu və planları alt-üst olmuş insanların bir neçə il davam edən problemine son qoyulması üçün əhəmiyyətli bir hadisədir. Dövlət kreditin hansı motivlərlə götürülməsinə əhəmiyyət vermədən hamını əhatə edən siyaset aparır. Əlbəttə ki, kredit götürənlər arasında müyyəyen faydalı işlər görmək üçün bu addımı atanlar da olub. Lakin müyyəyen çatışmazlığı aradan qaldırmaq, hansısa məişət problemini həll etmək üçün kredit götürənlər de var. Onların arasında rahat ve komfortlu həyat üçün bunu edənlər de var. Mənim fikrimcə, burada əsas səbəb, dövlət Azərbaycan vətəndaşının etibarını qazanmaq, onu stimullaşdırmaq və gələcəkdə daha çox məşğulluqla əlaqədar proseslərə cəlb olunması üçün start vəziyyətinə getirir. İnsan problemlə olanda özünü start vəziyyətində hiss edə bilmir. Bundan sonrakı mərhələdə məşğulluq sahəsində real addımların atılması və onların ələbaxımlıdan, dövlətdən sosial vəsaitlər ummasından fərqli bir situasiyaya getirilməsinə xidmət edir. Ona görə de banklara 0,1 faizlə beşillik müddətə bir illik güzəşt olmaqla vəsaitin ayrılmamasına və Fərmandan göstərildiyi kimi, 1 faizlə kreditin vətəndaşlara verilməsi həm borcların ödənilməsinə xidmət edəcək, həm də vətəndaşın öz problemlərini həll etmək üçün yaranan bir fırsatdır. Bu baxımdan vətəndaşın dırçəldilməsi prosesi məşğulluğa, dövlət üçün daha çox fədakarlıq göstərməyə imkan yaradır".

Fazıl Mustafa kreditlərin hamisini niyə bağışlanmaması haqqında səslənən fikirlər də münasibət bildirib: "Ölkədə sosial ələbaxımlığı da tədricən aradan qaldırmaq lazımdır. Ona nail olmaq lazımdır ki, əhalinin start vəziyyətinə geləndən sonra rahat şəkildə ixtisas seçmək, iş yerləri tapa bilmək və ölkənin büdcəsi üçün töhfə verə bilmək imkanı əldə etsin. Belə bir vətəndaş təbəqəsi yaradılması üçün addım atılmalıdır".

"Agenzia Nova": Azərbaycan Türküyənin üçüncü ən böyük təbii qaz tədarükçüsüdür

Italyanın "Agenzia Nova" xəber saytında "Türküyənin təbii qaz idxlə etdiyi ölkələr sırasında Azərbaycan 3-cü ən böyük qaz tədarükçüsüdür" sərlövhəli yazı yerləşdirilib. Məqalədə Türküyənin Enerji Bazarını Tənzimləmə Təşkilatının (EPDK) hesabatına əsasən faktlar yer alıb.

Yazida Azərbaycanın dekabrdə Türkiye'ye 794,5 milyon kubmetr qaz ixrac edərək ölkənin üçüncü ən böyük qaz tədarükçüsü olduğu diqqətə çatdırılır. Qeyd edilir ki, Türküyənin Azərbaycandan idxlə etdiyi qazın həcmi ötən ilin müvafiq ayı ilə müqayisədə 200 milyon kubmetrədən artıb. Ötən il Azərbaycan Türküyəye 7,43 milyard kubmetrdən çox qaz ixrac etdiyi bildirilir.

Məqalədə Rusiyanın dekabrdə 2,26 milyard kubmetr qaz ixrac etməklə Türküyənin əsas qaz tədarükçüsü olaraq qalğı və onun ardıcında isə 896 milyon kubmetr ixrac edən İranın gəldiyi qeyd edilir. Yazida Türküyənin Azərbaycandan təbii qazı Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (Bakı-Tbilisi-Ərzurum) və TANAP vasitəsilə idxlə etdiyi diqqətə çatdırılır.

Naxçıvanın bugünkü inkişafı kimlərisə niyə narahat edir?

Orta nəslin nümayəndələri XX əsrin sonlarında Azərbaycanda gedən siyasi prosesləri, yaşanan hadisələri, siyasi partiyanın uğursuz fealiyyətini, yəqin ki, xatırlayır. Ölkədə yaranmış çətin və mürəkkəb vəziyyət tez-tez hakimiyyətdə dəyişikliklərə səbəb olmuş və ölkədə siyasi böhran təhlükəli həddə çatmışdır.

Bu səbəbdən, böyük siyasetçi, dövlət xadimi, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında 21 noyabr 1992-ci ildə Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis konfransı keçirildi və ölkədə yeni yüksəlş məhələsinin əsası qoyuldu. Həmin ildən başlayaraq, partiya apardığı uğurlu siyaset nəticəsində, qısa müddətde minlərlə insanı öz ətrafında topladı. Ölkədə aparılan islahatlar, qısa zaman kəsiyində, öz nəticəsini də verdi. Az müdətə inqilabi sıçrayış kimi səciy-

yələndirilən sosial və iqtisadi infrastrukturun yenidən qurulması, əhalinin rifahının ildən-ildə yaxşılaşması, işsizlik və yoxsulluq problemlərinin həlli istiqamətində mühüm işlər görüldü. Bununla yanaşı, cinayətkar dəstələr zərərsizləşdirildi, transmilli layihələr, dünyadan böyük şirkətləri ilə imzalanan müqavilələr Azərbaycanın iqtisadi gücünü artırırdı. Azərbaycan, nəinki iqtisadi və sənaye gücünü artırırdı, eyni zamanda, hərbi sahədə də böyük nailiyyətlər eldə etdi və döyüş qabiliyyəti təkmilləşdi.

Partiyamızın yaranması, bir tərəfdən Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunub-saxlanması, ağır böhranın nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlıdır, digər tərəfdən, bu, Ümummilli Liderə olan sonsuz xalq etimadının, onun böyük partiya və dövlətçilik təcrübəsinə inamlı bağlıdır.

Bu gün Azərbaycanda regionların sürətli inkişafı ölkədə iqtisadi vəziyyətin nə durumda olduğunu xəbər verir. Bunun bariz nümunəsi kimi Naxçıvan Muxtar Respublikasını göstərə bilərik.

Muxtar respublikada aparılan qurculuq-abadlıq işləri hər kəsə məlumatdır. Təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, iqtisadiyyat, elm və idman sahəsində qazanılan uğurlar isə aparılan siyasetin nəticəsidir. Təbii ki, qazanılan və əldə edilən bu uğurlar Yeni Azərbaycan Partiyasının qurucusu Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasetinin davamıdır.

Naxçıvanda təsis olunan bu partiya hazırda uğurla fealiyyət göstərir. Amma... Naxçıvanda görülən bu işlər, nədənse, baş hərfləri bir yerde olarkən, tələffüzü çətinləşən (BAXCP) partiya liderinin ürəyincə deyil. Son günlərdə sosial şəbəkələrdə boy göstərən, daha doğrusu, sosial şəbəkələrin "fenomenine" çevrilən bu partiyanın rəhbəri Naxçıvanın muxtar-

yəti ilə bağlı absurd fikirlər səsləndirir. O şəxsin nəzərindən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycan Respublikası tərkibində demokratik, hüquqi və dünyəvi muxtar respublikadır. Naxçıvan Muxtar Respublikasının statusunu Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, 16 mart 1921-ci il tarixli Moskva və 13 oktyabr 1921-ci il tarixli Qars beynəlxalq müqavilələri müəyyən edir.

Hələ də öz gülüş doğuran açıqlamaları ilə diqqət çəkməyə çalışan bu partiya lideri, deyəsən, bilmir ki, beynəlxalq hüquqi əsası olan bu müqavilələr heç vaxt leğv oluna bilməz. O da faktdır ki, Azərbaycanın tərkib hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının muxtarlıyyət statusunun leğvinine çalışan qüvvələrdən biri Ermənistandır. Deməli, hələ də düşmən dəyirmanına su daşıyan "qəhrəman"larımız var.

Qeyd etdiyimiz kimi, Yeni Azərbaycan Partiyasının bugünkü siyasi fealiyyəti ölkəmizin inkişafına və sabitliyin qorunmasına yönən bir addımdır. Bu gün partiya öz ətrafına gənclər ordusunu toplayıb. Menim özüm 2003-cü ilən Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüyəm. Hazırda isə Yeni

Azərbaycan Partiyası Naxçıvan Muxtar Respublikası Təşkilatı Heydər Əliyev adına Gənclər Birliyinin sədriyəm. Əminliklə deyə bilərəm ki, gənclik partiyanın apardığı siyaseti dəstəkləyir. Bunun nəticəsidir ki, partiyamızın hazırladı üzvlərinin 22 min 577 nəfəri gənclərdir. Gənclər Yeni Azərbaycan Partiyası Naxçıvan Muxtar Respublikası Təşkilatının sədri Vasif Talibovun apardığı uğurlu siyaseti dəstəkləyir və sonadək də dəstəkləyəcək. Partiyamızın gücünü ise ölkə başçısı, partiyamızın Sədri İlham Əliyev belə xarakterizə edir: "Yeni Azərbaycan Partiyasının gücü, ilk növbədə, onun əvəzsiz Lideri Heydər Əliyevdir. Yeni Azərbaycan Partiyasının gücü bundadır ki, onun təmelində duran prinsiplər əməli suretdə həyata keçirilir. Yeni Azərbaycan Partiyasının gücü ondan ibarətdir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Liderinin daxili və xarici siyasetini xalq bəyənir və dəstəkləyir".

**Azad CABBAROV,
Yeni Azərbaycan Partiyası
Naxçıvan Muxtar Respublikası
Təşkilatı, Heydər Əliyev
adına Gənclər
Birliyinin sədri**

Zəhmətkeş insan, təvazökar müəllim

O, instituta işləməyə gələndə, bu tədris ocağının yaradıcıları hələ də iş başında idilər. O vaxt müəllimlərin eksəriyyəti yaşlı nəslin nümayəndələri idi. Cavan kadrlara, demək olar ki, çox nadir halda rast gəlmək olardı. Onlar da 50-ci illərdə ümumtəhsil fənləri üzrə ali təhsil almış adamlar idi. İxtisas fənlərindən dərs deyən gənc müəllimlərə rast gəlmək isə tamamilə mümkün olan iş deyildi. Bir sözlə, institutda onu yaradanlar və beşiyi başında durub, onu əsl təhsil müəssisəsi kimi, araya-ərsəyə, məhz belə bir vaxtda - 1969-cu ildə institutda işləməyə gəldi. 22 yaşında cavan bir qız idi.

Taisa Sarı qızı Cəfərova Ağstafa rayonunda 1 sayılı orta məktəbi bitirib. M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutunu bitirdikdən sonra API-yə işləməyə gəlib. Bu institutun adı onun əmək kitabçasında yeganə iş yeri olaraq qalmaqdadır. O vaxt institutun rektoru özünün həssas və qayğıkeşiliyi ilə xatirələrdə yaşayan Həşim Ağayev idi. Elə işe girmek üçün yazdığı ərizənin üstüne dərkənarı da o qoymuşdu. Həşim müəllimin gözəl insani keyfiyyətlərini onun dövründə işləyənlərin hamısı minnətdarlıqla yada salırlar.

Taisa müellimə səmimi və qayğıkeş bir insan kimi tanınır. O, eyni zamanda, öz işinə məsuliyyətlə yanaşan, ciddi və tə-

ləbkar müəllimədir. Humanistliliyindən sui-istifadə etmək istəyən tələbələrdən xoşu gəlmir. Beleləri onun diqqətindən və qayğılarından kənarda qala bilir. İlk baxışda, yorğun görünən Taisa müəllimə, əslində, yorğunluq nə olduğunu bilmir. Yaşına uyğun çevikliyi, ümumileşdirmə bacarığı analiz və sintezin vəhdətindən düzgün nəticə çıxarmaq qabiliyyətinə görə çoxlarına nümunə ola bilər. Pedagoqika və psixologiya fənlərini tələbələrə derirdən və hərtərəfli öyrətmək üçün özünü oda-közə vuran müəllimə təbiət etibarilə sakit, təmkinli və təvəzükardır. Özünü göze soxmağı

lanmışdır. Taisa müəllimə, hə-qıqtən, zəhmətkeş müəllimədir. Onun tələbələrinin eksəriy-yəti hal-hazırda özü ilə yanaşı çalışırlar. Onların elmi dərəcə-ləri, yüksək vəzifə postuna ucalmışları ilə, onlar öz müəllimlərinin əməyini həmişə yüksək qiymətləndirirlər. O, universitetin sayılıb-seçilən müəllimlərindəndir. Belə adamların əməyini, gec də olsa, qiymətləndirmək çox yerinə düşərdi. Bu, mənim yeganə arzumdur.

*Günay Aliyeva,
ADPU-nun ingilis dili
kafedrasının müəllimi*

Ümnisə xanım 1902-ci il oktyabr ayının 9-da anadan olmuşdur. 1929-cı ildə Bakı Dövlət Universitetinin tibb fakultəsini bitirmişdir. Əmək fəaliyyətinə 1926-ci ildə təhsil aldığı ali məktəbin oftalmoniologiya kafedrasında, ordinator vəzifəsindən başlamış, 1932-ci ildə assistent, 1933-cu ildə isə dosent vəzifəsinə seçilmişdir.

1935-ci ildə onun "dosent" elmi adı təsdiq edilmişdir. 1936-ci ildə "Göz billurunun qazanılma çıxığı" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək, "oftalmologiya" ixtisası üzrə tibb elmləri doktoru-alimlik dərəcəsi almışdır. Həyatını həmişəlik olaraq oftalmologiya kafedrasına bağlayan Ümnisə xanımın professor elmi adı 1943-cü ildə təsdiq edilmiş və o, 1945-ci ildə işlədiyi kafedranın müdürü vəzifəsinə seçilərək ömrünün sonuna qədər həmin kafedraya rəhbərlik etmişdir.

Deyirlər, Albert Eynşteynin gözlərində qeyri-adi parıltı varmış, heç bir fotoaparət, kinokamera o şövqü, parıltını kağıza və lenta fiksə edə bilməyib. Bunu, ona görə yazdım ki, Ümnisə xanımın üzündə qeyri-adi nur var idi. O, otağa daxil olanda, otaq işıqlanırdı. Fotoşəkillərdə o nurun cüzi bir hissəsi qalırdı. Qeyd edək ki, bu dövrde adı çəkilən kafedra 1930-cu ildə Azərbaycan Dövlət Universitetindən ayrırlaraq, müstəqil fəaliyyətə keçmiş və Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunda (indiki Azərbaycan Dövlət Universiteti) fəaliyyət göstərirdi.

Ümnisə xanım əmək fəaliyyəti-nə başladığı illərdə Azərbaycanda epidemioloji vəziyyət olduqca gərgin idi. Respublikada malyariya və traxoma kimi infeksiyon xəstəliklər geniş yayılmışdı. Təbii ki, Ümnisə

xanım ixtisası ile əlaqədar əsas qüvvə və bacarığını görme orqanlarının infekşion xəstəliyi olan tra-xomanının müalicə ve profilaktikası-na sərf edirdi. O, ikinci Dünya Mü-haribəsi illərində kafedraya reh-bərlik etməkələ yanaşı, Bakı şəhərində təşkil edilmiş oftalmologiya hospitalında məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərir və yaralıların görmə orqanlarının zədələnməlerinin müalicəsində feal iştirak edirdi.

Professor Ü.Musabeyova gör-kemli alim, həkim, müəllim və ictimai xadim kimi respublikada hüsn-rəğbet qazanmışdı. O, Azərbaycan Ali Sovetinin deputati seçilmiş, bir çox orden və medallarla təltif edilmiş, ona əməkdar elmi yadımı adı verilirdi.

xadimi adı verilmiştir.
Ömrü boyu oftalmologiyanın
nəzəri və praktik problemləri üzrə
elmi tədqiqatlarla məşğul olan, hi-
pertoniya xəstəlikləri və hamilelik
zamanı görme orqanında törənən
ağırılmaların tədqiqi ilə də məs-

ğul olmuş, bir sıra tədqiqatlarını isə görmə siniri zədələnmələrinin klinikası və müalicəsinə həsr etmişdir. Onun gözün akkomodasiya qabiliyyətinin tədqiqinə həsr etdiyi tədqiqat işləri görmə orqanın fiziologiyası sahəsinə əsaslı yeniliklər getirmişdir. Ümnisə xanım çap edilmiş 200-dən artıq elmi əsərin, o cümlədən, Azərbaycan dilində ilk "Göz xəstəlikləri" dərsliyinin, traxomanın diaqnostika, müalicəsi və profilaktikasına həsr olunmuş metodik vəsaitin "Reft-raksiya, akkomodasiya və optik linszaların təyini", "Hamiləlik pata-

SSRİ Sülh Müdafıə Komitesinin Xarici Ölkələrlə Əlaqə Cəmiyyətinin, Sovet Qadınları Komitesinin üzvi olmuş, bu komitələrin üzvi kim mi dəfələrlə ABŞ, Yaponiya, Kanada, Vyetnam, Norveç, İsveçrə, Fransa, Böyük Britaniya, Kuba və digər ölkələrə ezam edilməsi, həmin ölkələrdə dünya xalqları arasında sülh və əməkdaşlığın təbliğini həsr edilmiş çıxışlar etmişdir. Bu sahədəki fəaliyyətinə görə Ümnisə xanım Ümumdünya Sülh Müdafıə Komitəsinin Fəxri Fermanları ilə təltif edilmişdir. O, 5-ci və 6-ci SSRİ Ali Sovetinin deputati se-

də yaşamaq hüququndan məhrum edilmişdir. Bizim fikrimizdə, Ümnişə xanının bu şəraitdə elm və təhsil sahəsində fedakarcasına çalışması, onun Vətənинə və xalqına nə dərəcədə bağlı olduğunun göstəricisidir.

Ümnisə xanım okeanda üzən böyük aysberq idi. Bu aysberqın zirvəsi oftalmologiya elminin bütün üfuglarından görünse də, onun özü olduğunudan qat-qat böyük imis.

Ümnisə xanım düzlük sevən və sözübü töv şəxsiyyət idi. 5-6 il sonraya verdiyi sözün üstündə dururdu.

Ümnisə xanım çox böyük alim idi. Son iyirmi ildə dörd ildən bir dönyanın müxtəlif ölkələrində çağırılan Asiya və Avropa ölkəleri oftalmoloqlarının ümumi konqresində həmisi sovet elmi nümayəndə hevətində bacılıq etmişdir.

Ümnisə xanımı sevərdilər. Ümnisə xanımdan soruşardılar, Ümnisə xanıma həsəd aparardılar, Ümnisə xanımla hesablaşardılar. Professor Ümnisə xanım Musabəyovanın ən mühüm xidmətlərindən biri də respublikamız üçün oftalmoloji elmi kafedraların hazırlanması olub. Onun rəhbərliyi altında 3 doktorluq, 12 namizədlilik dissertasiyası müdafiə olunmuşdur. O, çox etibarlı, xalqını sevən, qayğılaşan, həyat yoldaşı, yaxşı həkim və alim idi.

kim və alim idi.
Professor Ümnisə xanım Müsabəyova görkəmli alim, həkim, müəllim və ictimai xadim kimi respublikada böyük hörmət qazanmışdır.

cilmisdir.

Ümnisə xanım Musabəyovanın nümunəvi elmi və pedaqoji fəaliyyəti dövlət orqanlarının da diqqətindən kənardə qalmamışdır. O, Lenin Ordəni və müxtəlif medallarla təltif edilmiş, 1951-ci ildə "Əməkdar elm xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür. O, 1967-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvi seçilmişdir.

Bütün bunlarla yanaşı, Ümnisə xanımın heyat yolu heç de asan olmamışdır. Keçen əsrin 30-cu ilərində Sovet İttifaqında heyata keçirilən repressiyalar Ümnisə xanımın ailesinə öz təsirini göstermişdir. Onun heyat yoldaşı Azərbaycanda elmi dermatoveneralogiya-nın banilərindən biri-professor İbrahimzadə həmin illərdə saxta ittihamlara həbs edilərək, uzun müddət Sibire sürgün edilmiş, sürgün müddətinin başa çatdığı 1946-ci il-dən 1948-ci il kimi, Bakı şəhərin-

*Əyyub Məmmədov,
tibb elmləri üzrə felsəfə
doktoru Respublikanın
əməkdar həkimi, Nyu-York
Elmlər Akademiyasının
həqiqi üzvü*

Paşinyan ağızından vuruldu

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Brüsselə işgəzər səfər adı ilə getsə də, nəticəsi təkcə onun özünü deyil, bir erməni belə qane edə bilməz. Çünkü Avropa İttifaqının erməni baş nazrinin sözünü elə ağızindaca qoyması və irad bildirməsi erməni hiyləgərlərinin ifşa olmaqla yanaşı, Paşinyanın məsələni uzatmaq taktikasının artıq fiaskoya uğramasıdır.

Nikol Paşinyan özü də yaxşı bilir və eyni zamanda, Brüssel səfərində buna tam əmin oldu ki, onun sözüne inanan, etibar edən yoxdur. Əmin oldu ki, "Cənubi Qafqazdakı münaqişələr Ermənistanda islahatlar prosesini dayandırır", kimi ifadələrinə mehəl qoyan artıq tapılmayacaq. İndi erməni baş nazir tam şəkildə əmindir ki, onun, "həll edilməmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və bölgədə gərginliyin saxlanması bölgənin yatırımları azaldır" bəyanatları bayağı və çox hılgər oyun kimi qəbul olunmaqdadır.

Erməni baş nazirinin Brüsselə səfərinin işgalçi ölkə üçün də, onun təmsilçisi üçün də heç bir əhəmiyyəti olmadı və ümidi və arzuları puç oldu

Avropa İttifaqı ile "Şərq tərəfdarılığı" üzrə sənədləri Paşinyan hələ de imzalamayıbsa, onun bu birləşmədən umacağı, ümumiyyətlə, nə ola bilər? Belə bir halda, belə bir gözlənti ele yalnız erməni xisətində ola bilərdi ki, neinki biz, ümumilikdə, bütün Avropa, eləcə də, bütün dünya bunun şahidi oldu. İmzalamağı razılaşmadan sonra məgər Paşinyan bilmirdimi ki, bundan sonra onun nağıllarına, özü də pafoslu nağıllarına inanan artıq tapılmaz? Rusiya xarici işlər nazrinin müavini Aleksandr Pankin belə Ermənistana baş nazirinin Berüsselə səfərində heç bir uğur və nəlliyyət olmadığı qənaətindədir. Erməni həmkarlarının ölkədə islahat keçirməkdə yardımına ehtiyacı olduğunu dilə geri Panキン, bununla yanaşı, etraf edir ki, ermənilərin tekce iqtisadi və siyasi xarakterdə problemləri yoxdur, həm de yetərinə əlavə çətinlikləri də var.

Avropa İttifaqı strukturlarının başçıları, Avropa Şurasının prezidenti Donald Tusk və Avropa Komissiyasının prezidenti Jan-Klod Yunkerlə, Al-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyaseti üzrə ali təmsilçisi Federiko Moqerini ilə danışçılar aparılsada, principial əhəmiyyəti heç bir konkret sazişdən söz belə açılmayıb. Ermənistən hökumətinin təqdim etdiyi və səfərin gündəliyindən də, bu, əvvəlcədən belli idi ki, səfər "özünü göstərmek və dünyaya baxmaq" prinsipi üzrə keçəcək. Elə də oldu və erməni baş nazirin bu səfərinin işgalçi ölkə üçün də, onun təmsilçisi üçün də heç bir əhəmiyyəti olmadı. Əksinə, ermənilərin Avropa İttifaqına, onun dəstəyinə ümidi tamamilə puça çıxdı və münaqişəni uzatmaq arzuları ürəklərində qaldı.

Yohannes Han hansısa yeni formatın icad edilməsinə ehtiyac olmadığını deməklə, tam zamanında Paşinyanın ağızından vurub

Nikol Paşinyanın bu dəfə Brüssel səfərindəki mövqeyinə, danışçılar formatı barədə söylədiklərinə, daha doğrusu, məsələnin həllini uzatmağa hesablanmış növbəti hiyləgərliyinə cavab da özünü gözlətmədi. Avro-

pa İttifaqının genişlənmə danışçıları və Avropa Qonşuluq Siyaseti üzrə komissarı Yohannes Han Brüsselə Ermənistanda baş naziri Nikol Paşinyanla görüşdən sonra keçirdikləri birgə mətbuat konfransında qeyd etdi ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə nizamlanmasına dair aparılan danışçıların formatı dəyişməlidir. Daha doğrusu, komissar Yohannes Han tam zamanında Paşinyanın ağızından vurub.

Paşinyanın Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə keçirəcəkləri ilk rəsmi görüşlərində hem də Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması üzrə danışçılar formatının müzakirə edəcəkləri fikri, eyni zamanda, Qarabağ separatçılarından da təref kimi danışçılar prosesinde iştirakının vacibliyi barəde söylədikləri ilə Avropa İttifaqı rəsmisi razılaşmayıb. Avropa İttifaqının genişlənmə danışçıları və Avropa Qonşuluq Siyaseti üzrə komissarı Yohannes Han hansısa yeni formatın icad edilməsinə ehtiyac olmadığını deməklə, öz narazılığını ifade edib. Bu narazılıqla və erməni baş nazirin fikirlərinin rədd edilməsi ilə Paşinyan ağızından vurulub.

Yohannes Han bildirib ki, yeni nəsə, yəni yeni format yaratmaq yox, hazırda Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasına dair məsələlərin müzakirə edildiyi mövcud danışçılar formatının qorunub-saxlanması vacibdir. Avropa İttifaqı rəsmisinin münaqişənin hellində, Avropa İttifaqının dəstəyi kimi, etimadın qurulması tədbirlərini və bütövlükdə, regionda və xalqlar arasında əməkdaşlığı dəstəkləyəcəklərinin söyləməsi isə Paşinyanın bu etimadı qırmamaq barədə xəbərdarlığıdır.

Sözsüz ki, təkcə Yohannes Han deyil, bütün avropalı rəsmlər Paşinyanın münaqişəni uzatmaq niyyətini çox yaxşı bilirlər. Başa düşürər ki, bu, yeni format icad etmək yox, münaqişənin həllinə mane olmaq, yubatmaq üçün hiyləgər gedidi. Lakin başda Paşinyan olmaqla, bütün erməni cəmiyyəti, hətta hər bir erməni başa düşməlidir və başa da düşür ki, bundan sonra münaqişənin həlli ilə bağlı məsələni uzatmaq da ümidi dəri qalmayıb. Başa düşürər ki, hiyləgərlərin dənə təkcə qonşu dövlətlər, qonşu xalqlar deyil, bütün Avropa da, bütün dünyada da xəbərdardır və görünür, bu hiyləgərlidən, erməni xisətindən artıq hamı bezib. Görünür, məhz bu sebəbdən də, artıq Paşinyanın, ya-xud hansısa erməni təmsilçisinin hiyləgər təklifləri yerində rədd edilir və bu da işgalçılıq siyaseti aparanların mahiyyətinin və hiyləgərliyinin bütün dünyaya belli olmasından xəber verir. Belə olan halda, hər bir erməni bilməlidir ki, Ermənistən tərefi Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı müzakirələr dənə, sülh danışçılarından, Azərbaycan tərefi ilə razılaşmalarдан boyun qaçıra bilməyəcək. Hadisələrin gedisi təsdiq edir ki, ermənilər işgal etdikləri torpaqlarımızdan çıxmış, torpaqları öz sahibinə qaytarmaq, Azərbaycan tərefi ilə qeyd-şərtsiz razılaşmaq məcburiyyətindədirler.

İnam HACIYEV

Artıq sübuta yetirilməkdir ki, dağdıcı müxalif partiya yetkililərinin böyük əksəriyyəti xarici maraqlı dairələrə bağlıdır. Yeni fəaliyyətlərini məkrli qüvvələrin sıfarişinə əsasən qurur və müxtəlif təxribatlarla diqqət mərkəzinə çevrilməyə çalışırlar. Bunu sübut edən kifayət qədər misallar göstərəmək olar.

Hazırda Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Eldar İsmayılovun sədrliyi ilə haqlarında Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə təqsirləndirilmələrinə dair cinayət işi üzrə məhkəmə icası keçirilən prosesdə Rüstəmov Saleh Məhərrəm oğlu, Rüstəmli Vədidi Valeh oğlu, Məhərrəmov Aqıl Əli oğlu, Həsənov Babək Qəzənfer oğlu və Nəsirov Ruslan Şamil oğlunun Rusiyanın AXCP sədri Ə.Kərimliyə pul göndərdiklərini etraf ediblər. Məhkəmədə Elçin Əsgərbəyli, Cavid Məsimli, Tural Mehdiyənov və Cavanşir Abışov şahid qismində dindirilərən, onlar maliiye vəsaitlərinə topladıqdan sonra, "Sberbank" vəsitsə ilə Ə.Kərimliyə çatdırıqlarını söyləyiblər. Şahid ifadələri ilə sübuta yetirilməkdir ki, Gədəbəy rayonunun keçmiş icra başçısı Saleh Rüstəmov Rusiyada yaşayan azərbaycanlılardan pul toplayıb. Yəni əsasən, teşkilatçı rolunda S.Rüstəmov çıxış edib və qısa müddətdə, 412 min dollar yiğilərəq, Ə.Kərimliyə göndərilib. Bütün bunlar, bir daha aydın şəkildə göstərir ki, son vaxtlar Ə.Kərimlinin mitinqlərə böyük həvəs göstərməsi, məhz xarici

canda doğulub, onun çörəyi və suyu ilə boyusələr də Ermənistən keşfiyyatının qucağında oturub, Azərbaycana qarşı alet rolunda çıxış ediblər. Təbii ki, separatizmin və xəyanətin ömrü uzun ola bilməz. Gec-tez onalın hamisi əməllerinin cavabını məhkəmə qarşısına çıxməla verməli olacaqlar. Daha doğrusu, artıq Azərbaycan tərəfindən Cinayət Məcəlləsinin 281.2, 283.1 maddəsi ilə dövlətlərə axtarışa verilen separatçı F.Abbaszadə Rusiyada həbs edilib. İki ölkə arasında bağlanmış müqavilə şərtlərinə əsasən, Ermənistən agenti F.Abbaszadə Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanlarına təhvil verilib. Gözlenildiyi kimi, Ermənistən xüsusi xidmət orqanları və Rusiyadakı erməni lobbisi F.Abbaszadəni müdafiə etmək üçün hay-küy kampaniyasına başlayıblar. AXCP sədri Ə.Kərimli də əqidə dostu F.Abbaszadəni müdafiə etmək üçün fəaliyyətə

Satqınlar və separatçılar layiq olduqları cəzani alırlar

Ermənistən agenti Fəxrəddin Abbaszadənin həbsi və xəyanətkar Əli Kərimlinin növbəti dəfə ifşası bunun əyani sübutdur

amillə bağlıdır. Həm də, təsdiq edilir ki, AXCP sədrinin xaricdə oturub, Azərbaycana qarşı separatçı mövqə sərgileyən Qurban Məmmədov, Ələkram Hümmətov, Orduşan Teymurxan, Adil Nəsirov, Fəxrəddin Abbaszadə, Ataxan Əbilov, Rafail Piriyev, Viddə İsgəndərli, İsmayıł Şabanov kimi xəyanət yolu tutanlarla geniş əməkdaşlıq əlaqələri var. Hətta bəzən bir-birinə qarşılıqlı şəkildə informasiya dəstəyi göstərir, fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi yönündə məlumatlar göndərilərlər.

Ermənistən agenti ilə iş birləşməsi qurmaq elə satqınçılıq deməkdir

Bəlli olan fakt ondan ibarətdir ki, Fəxrəddin Abbaszadə, Ələkram Hümmətov, Şəhərin Mirzəyev, Ataxan Əbilov və İsmayıł Şabanov defələrlə işgalçi Ermənistənə səfərlər ediblər. Orada Ermənistən xüsusi xidmət orqanlarının göstərişlərinə əsasən, Azərbaycan əleyhinə şər və böhtən xarakterdə ittihamlar səsləndiriblər. Bu xainlər Azərbay-

başlayıb. Bunu sosial şəbəkələrdə onun və cəbhəçilərin paylaşıqları statuslardan da görmək olar. Qeyd etmek lazımdır ki, AXCP sədri Əli Kərimli dostu F.Abbaszadəni 50 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edib, ona ideya-siyasi mübarizəsində uğurlar arzulayıb.

Mövcud proseslərə əsaslanaraq, demək olar ki, separatçıların təbliğat maşını olan "OTV" kanalı da bağlanacaq. Artıq "OTV"nin rəhbəri Zəbil Məhərrəmov və Rusiyada Azərbaycan əleyhinə separatçılaşmış olan İsmayıł Şabanov etrafında istintaq orqanları nəzarət hərəkətləri aparırlar. F.Abbaszadənin həbs olunaraq Azərbaycana getirilməsi, Z.Məhərrəmov və İ.Şabanova qarşı istintaq hərəkətlərinin aparılması, bir daha proqnozları təsdiqləyir ki, yaxın vaxtlarda separatçı ve xainlərdən olan erməni agentləri Hilal Nəsirov, İsmayıł Şabanov, Bəxtiyar Ağazadə, Rabil Abdinov, Kəhin Mirəlizadə (Əbilov) və digərləri də həbs olunaraq, Azərbaycana getirilecek və məhkəmə qarşısında oturdulmaqla, layiq olduqları cəzani alacaqlar.

i.ƏLİYEV

"Yaxın 5 ildə Azərbaycanda nağdsız ödənişlərin 52 milyard manatadək artacağı proqnozlaşdırılır"

“Qarşadakı 5 ildə Azərbaycanda nağdsız ödənişlərin 52 milyard manatadək artacağı nəzərdə tutulur.” Bu baredə Mərkəzi Bankın ödəniş sistemləri və hesablaşmalar departamentinin direktoru Kəmələ Qurbanova “İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi - özəl sektorun rolu üzrə yüksək səviyyəli Forum”da deyib. Onun sözlerinə görə, eyni zamanda, nağd iqtisadiyyatın çöküşünün 34 faiz azaldılması planlaşdırılır. Son 3 ildə Milli ödəniş sistemi üzrə aparılan dövriyyə 79 faiz artaraq 274 milyard manat olub. Həmin dövrde kart ödənişlərində nağdsız dövriyyə isə 136 faiz artaraq 2,8 milyard manata çatıb.

İnsan hüquqlarına yadlaşmanın təsiri

Yeni nəsillərin hüquq və azadlıqlarını dərk etməsi, onlar üçün elm və zəka müstəvisində mübarizə aparması, tarixən formalışmış müdriklik məbədlərinə, qəhrəmanlıq və vətənpərvərlik nümunələrinə həssaslıqla yanaşması, nizamlı, mədəni və məsuliyyətli fəaliyyət göstərmək təcrübəsinə mənimsəməsi çox əhəmiyyətli bir faktordur. Hələlik, deyə bilmərik ki, vəziyyət və aparılan işlər qanədicidir. Fəlsəfə elmləri doktoru Əbülləsən Abbasov yazır: "Bunun nəticəsidir ki, gənclərimizin ayrı-ayrı seqmentləri müxtəlif niyyətli siyasi və dini dairələrin mənəvi təcavüzünə məruz qalır, məkrili qüvvələrin əlinde bir alete çevrilir. Gənclər bu dairələr tərəfindən elmzəka, yaradıcı emək və quruculuq, daxilden gələn nizam və insan azadlığı mesuliyyət və vicdan məstəvisində deyil, xurafatlılıq, elmsizlik, dağıdıcılıq, qaragürührülüq, uydurma-yalancı "dəyər" və "lider"lərə vurğunluq və itaətkarlıq istiqamətində formalasdırılır. Bununla da, əslində, insanın insan olmaq haqqı əlindən alınır, gəncin həyat proyekti ciddi zədə yetirilir.

Köklü transformasiya şəraitində insan hüquqlarına ən böyük əngel, hətta təhlükə yaradan mənfur amillərdən biri sosial özgələşmədir. Təessüflər olsun ki, bizim elmi ədəbiyyatda çox vaxt bu kontekst nəzərdən qəçirilir, demək olar ki, özgələşmə hadisəsinə, nə qədər aktual olsa da, müraciət edilmir. İnsan hüquq və azadlıqlarına, xüsusən, son illerde, çoxsaylı əsər və məqalələr toplusu həsr olunsa da, sosial yadlaşma problemi, nədənse, xüsusi olaraq gündeliyə gətirilmir, bu isə, öz növbəsində, mövzunun geniş araşdırılmasına mane olur. Nəticədə isə, insan fenomeninin bir mütərrəd, konkretikası olmayan varlıq kimi, müqəvvə qismində "tədqiqini" görür. Belə olduqda, ayındır ki, şəxsiyyət probleminə, insan haqları mövzusuna aid bir sıra məqamlar qaranlıq qalır mövzusuna aid bir sıra məqamlar qaranlıq aktual məsələlər öz həllinin tapmır".

Yadlaşma, xüsusən, köklü və mürəkkəb transformasiya prosesində insan hüquq və azadlıqlarının adekvat anlaşılmamasına, bu haqların təmin olunmasına bilavasitə təsir göstərən sosial hadisədir. Bir sosial proses və hadisə olan yadlaşma insanın sosiallaşmasında aparıcı mövqə tutursa, deməli, şəxsin öz hüquq və azadlıqlarına biganəliyi ve laqeydiyi formalasır. Yadlaşma insanı həm özünden, həm başqalarından, ətraf mühitdən uzaqlaşdırır, onun ali varlıq kimi təyinatının reallaşmasına imkan verməyən, mövcud olmuşdur mühitdə qarşılıqlı hörmət və etiraf, ünsiyyət tellerini qıran, müxtəlif növ destruksiyalara yol açan bir hadisə-prosesdir.

Yadlaşma həm mahiyyəti, həm də təzahür formaları baxımından variativdir. Necə deyerlər, hər bir dövr yadlaşmaya öz möhürüనü vurur. Sosial zamanın cərəyan sürəti daim artır, deməli, yadlaşmanın

variativliyi də artır. Fikrimcə, variativlik o dərəcədə yüksələ bilər ki, sürətlə mürekkeblişən yadlaşma nəticəsində, insan bir fərd kimi, "fəlakət zolağından" çıxa bilməz. Bu xüsusiyyət, əger kütləviləşsərse, bütöv cəmiyyəti, bəşəriyyətin özünü fəlakət və dəhşətli sonaluğa sürükləye bilər. Bu mənada, bir çox alimlərin insan təleyinin, ayrı-ayrı sivilizasiyaların gələcəyi ilə bağlı ciddi narahatlıqları başadüşünləndir. Əbəs deyildir ki, bu gündüyanın müxtəlif yerlərində həyəcan təbili çalınır və bəşəriyyəti xaosa, sivilizasiyaların toqquşmasına aparan səbəblər sırasında insanın öz varlığı ilə bağlı neqativ faktorlar və tendensiyalar vurğulanır.

Ə.Abbasov göstərir ki, insanın sosiallaşması ictimai mühitlə, mövcud mədəniyyətə ünsiyyətdə baş verən prosesdir ki, fərdi-sosial sistemin müəyyən statuslu üzvüne əvirir. Bu prosesdə cəmiyyətin norma, dəyər və inancları fərdlərə ötürülür, sosial institutlara bundan istifadə edirlər, insan hüquqlarına qarşı cəhdərdə öz əməllərinə insanı görkəm verməyə çalışırlar. Ayındır ki, despotik rejimlərin hökmranlıq etdiyi cəmiyyətlərdə insanın özgələşməsi, sosium və ictimai institutlara münasibətdə yadlaşması, öz-özüne seqreqəsiyasi, qapanması daha kütləvi və təhlükəli xarakter alır. Bu rejimlər, insan hüquqlarını total surətdə tapdalamaqla, şəxsiyyətin öz təyinatından uzaqlaşmasına, bir ali varlıq kimi, həyatının mənasını itirməyə sövg edirlər. Həyatının mənasına biganə, bu mənəni axtarmayan, sənük təfəkkür, küt ağılla "yaşayan" məxlü - despotlar üçün en əlverişli "şəxsiyyətdir". Despot-hökmdarların yaxın ətrafi, idarəetmə komandası da elə bu tip "şəxsiyyətlər" içərisindən seçilmiş əvəzsiz yaramazlar, riyakar və yalataq, qəddar və tamahkar nüsxələrdən təşkil edilir. Belə yirticilərin uzunmüddətli qoruç-biçənəyinə əvərilmış məməkətdə, ayındır ki, Nobel mükafatına layiq bir yaradıcılıq nümunəsi ortaya qoymaq mümkün deyil. Belə məməkətlərde yalnız əcnəbi dəhilərə, dönyaşöhrəti alım və sənətkarlara "gözümüz üstə yeriniz var" deyirlər. Özünün alımı, həqiqi yaradıcı insanı bu məməkət üçün ögedyəndə ögedyir. Burada Yaradıcı İnsanın, digər hüquqları kimi, Vətənəne olan hüququ da əlindən alınır. Düşünen insan, belə çıxır ki, hərtərəfli yetim qalmalıdır!

Yadlaşma anlayışına dair belə bir terif söyləmek mümkündür: yadlaşma - sosial hadise olmaqla yanaşı, insanı konkret şəxsiyyət və fərdiyyət seviyyəsində öz ictimai təyinatından uzaqlaşdırın prosesdir. Fikrimcə, təyinatdan uzaqlaşma mürəkkəb kecid dövrləri, ictimai tranzit vəziyyətləri üçün xüsusi aktuallıq kəsb edən məsələdir. İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin olunması da bu məsələ ilə sıx bağlıdır. Müxtəlif səviyyə və aspektlərdə özünü göstərən və tranzit dövru üçün xarakterik olan qərarsızlıq, marginallıq, iştir-istə-

məz, insan hüquqlarının təmin olunmasında özünü ifadə edir. Ümumiyyətə, yuxarıdan aşağıya kimi təyinatdan uzaqlaşma və yaxınma baş verir.

Görkəmlı psixoloq-psixiatr, filosof Viktor Frankl fundamental nəzəriyyəsinə əsasən, ictimai təyinatdan uzaqlaşma insanın öz həyatının mənasını itirməsinə getirib çıxara bilər ki, hansısa hüquq və azadlıqlardan danışmaq da yersiz olar. V.Frankl "İnsan məna axtarışında" kitabında yazır: "O şeyi fəzilət hesab etmək olar ki, insanın üzərinə qoyulmuş və ondan tələb olunan mənəni həyata keçirməkdə yardımçıdır. Mənəni vermək mümkün deyil, onu tapmaq lazımdır. Məna yaradıla bilmez, o, şəxsi axtarış vasitəsi ilə tapılmalıdır". V.Frankl belə bir əhəmiyyətli müdədəni da irəli sürür: "Məna nəinki tapılmalıdır, o, tapıla bilər və məna axtarışında insanın vicdanı istiqamətləndirir. Bir sözü, vicdan - məna orqanıdır. Məna - insani mövcudluğun şərtidir. Biz mənənin itirilməsi hissini genişlənməsi əsərində yaşayırıq. Belə əsrdə təribyə yalnız biliyin verilməsindən ibarət olmamalıdır, o, həmçinin, vicdanı ele cilalamalıdır ki, insan her bir situasiyada ona olan tələbi hiss edib eşidə bilsin. Bu halda həyat ona, nəinki mənalı görünəcək, həm də o, konformizmə və totalitarizmə - ekzistensial vakuumun bu iki nəticəsinə qarşı immunitet əldə edəcək. Axi, yalnız oyaq vicdan insana müqavimət göstərmək qabiliyyəti verir".

V.Frankl vicdanlığı məsuliyyətliyiliklə üzvü əlaqə və vəhdətdə olan fenomenlər kimi dəyerləndirərək, göstərir ki, təribyə bu gün əvvəlki zamanlardan daha çox məsuliyyətin təribyəsinə əvərilməlidir. Cəmiyyətin başlıca qayəsi yalnız maddi tələbatların ödənilməsindən ibarət olmamalıdır. Konkret situasiyalarda mənəni axtarmaq və reallaşdırmaq naminə, ekzistensial vakuumun dərinliklərinə düşməmək üçün cəmiyyət insana şans və imkan vermelidir. Bununla belə, V.Frankl bu imkan və şansın hasil olunmasını yalnız cəmiyyətin üzərinə qoymur, o, qeyd edir: "İnsan hətta çıxılmaz situasiyani qələbəyə əvvərə bilər. İztirabın özündə də məna imkanı vardır". Filosofa görə, iztirabda olan mənəni reallaşdırmaqla, individuum insanda en insani olanı yaşadır, yetkinlik, böyüklük əldə edir, özündən yüksəyə qalxır, sözün pozitiv mənasında özgələşir. İnsan yalnız bu halda, K.Yaspersin sözü ilə desək, "tarixin öhdəsindən gelir". V.Frankl belə bir tezis irəli sürür: varlıq hərəkətdən doğur; son nəticədə, hərəkət (əməli - imkanın gerçekliyi, potensiyanın akta keçməsidir, insan, taleyi formalaşdırmaqla, bir şəxsiyyət kimi malik olduğu xarakteri formalaşdırır. Onun fikirlərindəki vacib məqamlardan biri budur: öz taleyi formalaşdırmaqdə fəal və qabiliyyətli olan insan, hüquqlarının da lazımcı qarvanılıb mühafizə edilməsində fəal və qabiliyyətli olur. Öz taleyi, həyatının

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkışafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KIVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti
yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin
İnkışafına Dövlət Dəstəyi Fonduun maliyyə
dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının
müdafası, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət
səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi
fəallığının artırılması" istiqaməti
çərçivəsində hazırlanıb

mənəsi barəsində məsuliyyətli olan insan başqalarının da hüquqlarının etirafında və gözənləşməsində məsuliyyətli və vicdanlı olur. Bu kontekstdə düşünərkən, aydın olur ki, insan hüquqlarının təmin olunması məsəlesi yalnız dövlətin və ayrı-ayrı qurumların problemi deyil, o, həmçinin, insanların keyfiyyət dərəcəsi ilə, habelə, milli mənəlilikdən ibarət olmamalıdır.

İz. Abbasov qeyd edir ki, bütün dövrlərdə olduğu kimi, cəmiyyətlərin tranzit (transformasiya) şəraitində insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunmasında iqtisadi faktorların yeri və rolü olduqca əhəmiyyətlidir. İqtisadi faktorlar və bütünlük, cəmiyyətin maddi həyatının yenidən təşkili, tənzimləməsi və idarə olunması köklü transformasiya dövrünün ən mü Hüüm, və zəruri məsələlərindən. XX əsrdə dünya dövlətlərinin əksəriyyəti iki iqtisadi sistemdən (inzipati-amirlik və iqtisadiyyat sistemlərindən) birində yaşayırlar. Keçmişdə sosialist ölkələri dövlət mülkiyyəti formasına (ümmüxalq mülkiyyəti adı altında), sərt determinasiya əlaqələrinə arxalanın və direktivlərlə idarə olunan inzipati-amirlik sistemi daxilində yaşayırlar. Xarakterinə görə sol totalitarizm ifadəsi olan bu sistemin məhiyyəti, səciyyəvi cəhətləri, əsasən, bundan ibarət idi: bütün istehsal vasitələrinin və onun nəticələrinin dövlət mülkiyyətində mərkəzləşməsi, mərkəzədirilməsi iqtisadi planlaşdırma, bürokratikləşmə, vəhid mülkiyyət forması, rəqabetin və insan kapitalına lazımi qayğının

olmaması üzündən texnika və texnologiyaların təkmilləşməsinə stimulun itməsi, istehsal münasibətlərinin get-gedə daha cox iqtisadi inkişafa mane olması və s.

Inzibati-amirlik sisteminin nöqsanlarını saymaqla qurtarmaz, ancaq bir şey aydınlaşır ki, maddi həyatı belə mənfi cəhətlərə malik cəmiyyət heç vaxt müsbət nümunə ola bilmədi, gec-tez tənəzzülə və süquta uğramalı idi. Bu iqtisadi sistem, sadəcə olaraq, iqtisadiyyati məhv etmirdi. O, təbiətə ağır zərbələr vurur, insanların mənəviyyatını pozur, ruhi aləmini dağıdır, onları ikili standartlarla, yalan və böhtanla, yaltaqlıq və riyakarlıqla yashamağa təşəvvür etmək çətin deyil. İnsan, sözün həqiqi mənasında, boşcu, mənliyini əzən və sindiran bir mühitdə yaşamağa məcbur edilmişdir. Belə mənfur iqtisadi sistemə malik cəmiyyətdə ya vaxtında köklü və sistemli islahatlar aparılmalı (Çin modeli), ya da dağılmaya məruz qalmalı idi (SSRI) və Şərqi Avropanın sosialist dövlətləri kimi). SSRI-nin süqutu və yeni müstəqil dövlətlərin yaranması zəruri xarakter almış tarixi bir proses idi. Bu prosesin təşəkkül tapıb cərəyan etməsində iqtisadi, geosiya, siyasi və milli-etnik amillərin, obyektiv və subyektif faktorların rolu da mühüm olmuşdur.

Vahid Ömərov,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

Moruq çəkinin azaldılması üçün universal məhsuldur

İllinoys Texnologiya İnstitutunun əməkdaşları bu giləmeyvənin faydalı olmasına çəkinin azaldılması və diabet xəstələrində qanda şəkerin miqdarına nəzərat nöqtəyi-nəzərindən diqqət yeməklərlər. AZORTAC tibb saytlarına istinadla xəbər verir ki, moruq qanda qlükozanın miqdarını aşağı salır ve insulin ifrazını nizamlayırlar. Əger hər gün moruqdan istifadə olunarsa, o zaman çəkinin real şəkildə azalmasını müşahide etmek mümkündür.

Moruğun müsbət təsiri artıq çəkidən eziyyət çəkən könüllülər gruppuzərində sınaqdan keçirilib. Belə ki, onlar iki altgrupaya bölündüb: birinci qrupdakılar ikinci tip diabet xəstələri, digərləri isə diabet riski qrupuna aid olanlar idid. Təcrübələrdə, həmçinin sağlam nəzəret qrupu da iştirak edib. Könüllülərə dondurulmuş moruqdan istifadə etməklə müxtəlif miqdarda - bir fincan, iki fincan və ya moruqsuz seher yeməyi verilib.

Sınaqlar göstərib ki, insanlar nə qədər çox moruq qəbul ediblərə, mədəaltı hüceyrələrə qanda şəkerin miqdarını nizamlamaqdan ötrü daha az insulin lazımlı ob. Əlavə olaraq, sərbəst şəkerlər orqanızm tərefindən daha sürətli istifadə edilib ki, bu da çəkinin azalması şansını artırıb. Alımların sözlərinə görə, bu, bədəni şəkəri deyil, piyleri əritmeye məcbur edir. Moruq, həmçinin tərkibindəki sellülozun (mikroflora üçün xeyirlidir), antosianların (flavonoidlər) və ellaqotatinların (aşayıcı xassələri) sayesinde çox faydalıdır.

Maraqlı iddia: Tennis insan ömrünü təxminən 10 il uzadır

Alimlər sübut ediblər ki, mütemadi olaraq tennis oynayan insanların ömürləri təxminən 10 il uzanır. MadDaily saytının məlumatında qeyd olunur ki, mütxəssislərin fikrincə tennis insan organizmine qaçış və velosipedə nisbətən daha çox fayda verir. Bunu təxminən 8600 könüllünün iştirak etdiyi tədqiqatlar sübut edib.

Araşdırmaclardan məlum olub ki, tennis oynayanlar ümumiyyətə idmanla məşğul olmayanlara nisbətən təxminən 9.7 il daha çox yaşayırlar. Badminton oynayan insanlarda bu göstərici 6.2, futbolçularda isə təxminən 5 ildir. Rəqib və ya ümumiyyətlə insanlarla temas tələb etməyən idman növlərinin isə bir o qədər səmərəli olmadığı müyyən edilib.

Velosiped sürmək orta hesabla insan ömrünü 3.7, üzgüçülük 3.4, qaçış isə 3.2 il uzadır. Alımlər tennisin bu qədər yaxşı nəticə verməsinin səbəbini hələ müyyən edə bilməyiblər. Lakin onların fikrincə burada sosial amil mühüm rol oynayır. Belə ki, komanda şəklində tennis və ona bənzər oyunlar bədənə ağırlıq vermək və ürək döyüntülərini artırmaqla yanaşı, digər insanlarla da əlaqə qurmağa şərait yaradır. Uzunömürlülük üçün isə kommunikasiya çox vacibdir.

Vatikan Roma Papası XII Piyan dövrüne aid gizli arxivləri açacaq

Papa Fransisk ikinci Dünya müharibəsi dövründə Roma Papası olan XII Piyle bağlı olan arxivləri gələn il martın 2-də tədqiqatçılar üçün açacağı bayan edib. İtaliyanın "ilmessaggero.it" saytının yazdırmasına görə, yəhudi teşkilatlarının nümayəndələri pontifik XII Piyi 6 milyon yəhuditinin kütłəvi şəkildə məhv edildiyi Holokost faciəsinə göz yummasına görə qınayırlar.

Buna cavab olaraq Vatikandən olan tərəfdarlar XII Piyan nasistlər tərefindən işğal edilən Avropada katoliklər üçün vəziyyəti ağrlaşdırıbmamaqdan ötrü gizli kömək etdiyini bildirirlər. "Kilsə tarixdən qorxmur, əksinə onu sevir", - deyə Papa Fransisk Vatikan gizli arxivinin rəsmi şəxslərini qəbul edərkən söyləyib.

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
Tel: 598-33-90 **Faks:** 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet "Ses" in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.
"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur
Qəzetdə AzəRTAC, SIA və AZADINFORM informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.**

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 5500**

Ses

Son sahifə

8 mart

"Bakıya gələcək Formula 1 azarkeşləri vizanı hava limanında əldə edə biləcəklər"

Gələn ay Bakıda keçiriləcək Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisini izləyəcək əcnəbilərin viza prosedurları Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı Sərəncamla sadələşdirilib. Süret yarışını işıqlandıracaq media nümayəndələrinin qeydiyyat prosesi de artıq başa çatıb. AZORTAC xəbər verir ki, növbəti Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisinin daha maraqlı olacağı bildirilir. Süret yarışına dünyada böyük diqqət var. Belə bir mötəbər idman tədbirinin ölkəmizdə keçirilməsi "Odlar Yurdu"nu əcnəbilər arasında daha da populyarlaşdırır. Nəticədə Formula 1 Qran-Prisini izləmək üçün Azərbaycana gələnlərin sayı ildən-ilə artır. Bu amil nəzəre alınaraq, turistlərin qeydiyyat prosesi asanlaşdırılır. Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisinin təşkili və keçirilməsi ilə bağlı əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər üçün viza prosedurları Prezident İlham Əliyevin Sərəncamına əsasən sadələşdirilib.

"Bakı Şəhər Halqası" Əməliyyat Şirkətinin marketing və kommunikasiya şöbəsinin rəhbəri Nigar Arpadarai bildirib ki, coxsayılı xarici vətəndaşların Azərbaycana gelişini gözleyirik. Bununla bağlı hər il olduğu kimi, bu il de Azərbaycan Prezidenti Sərəncam imzalayıb. Bu Sərəncamda bilet alanlar və ya müyyən akkreditasiyası olan insanlar gəlib vizalarını hava limanında əldə edə biləcəklər. Bu asanlaşdırılmış rejimdir və xarici vətəndaşların ölkəmizə rahat və maneəsiz gəlmələrinə şərait yaradır. Ümumilikdə isə "ASAN Viza" vasitəsilə üç gün erzində viza əldə etmək mümkündür.

"Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisində media nümayəndələrinin qeydiyyat prosesi başa çatıb. Bundan əvvəlki sürət yarışlarında "Bakı Şəhər Halqası" Əməliyyat Şirkəti yarışlar zamanı azarkeşlərin etimadını doğruldu. Bu dəfə də həmin uğurlu missiyanın davamı gözlənilir", - N.Arpadarai əlavə edib.

"Manchester Yunayted" və "Portu" 1/4 finala vəsiqə qazanıb

Futbol üzrə UEFA Çempionlar Liqasında 1/8 final mərhələsinin cavab oyunları keçirilib. SIA-nın məlumatına görə, PSJ doğma meydanda ilk oyunda 2:0 hesabi ilə məğlub etdiyi "Manchester Yunayted"ı qəbul edib. Qonaqlar sözügedən matçda 3:1 hesabi ilə qalib geliblər. Ümumi hesab 3:3 olsa da, səfərdə vurulan qolla "Manchester Yunayted" 1/4 finala yüksəlib. Digər qarşılaşmada isə "Roma" səfərdə ilk matçda 2:1 hesabi ilə qalib geldi "Portu"nun qonağı olub. Oyunun əsas vaxtı meydən sahiblərinin 2:1 hesablı qəlebəsiylə başa çatıb. Əlavə vaxta "Portu" daha bir qol vurub və 1/4 finala yüksəlib.

"Barselona" "YouTube"da ən çox izlənilən klubdur

"YouTube" kanalı fevral ayında ən çox izlənilən dünya futbol klublarının siyahısını açıqlayıb. Xarici KİV-lərin yazdılarına görə, siyahıda birinci yerde 20 milyon 600 min baxışla İspaniyanın "Barselona" klubu qərarlaşdırıb. Buna səbəb klubun fevralda 2 dəfə "Real Madrid"la qarşılaşması olub. Bundan əlavə Kataloniya təmsilcisi bu ayda "Valensiya", "Atletiko Bilbao", "Real Valledolid" və "Səvilya" ilə maraqlı oyunlar keçirib. Siyahıda ikinci pillədə İngiltərənin "Manchester Yunayted" klubu yer alıb. Manchester təmsilcisi 13 milyon 900 min baxış toplayıb. "Manchester Siti" isə 7 milyon 860 min baxış sağı ile üçüncü olub. "Manchester Siti"dən 340 min baxış geridə olan Fransanın "Paris Sen-Jermen" klubu 7 milyon 520 min göstərici ilə dördüncü, "Liverpul" isə 6 milyon 670 minlə beşinci olub. Qeyd edək ki, İstanbulun "Fənərbağça" klubu 5 milyon 500 min baxışla onuncu yerdədir.

Lopeteqi "Real"ı məhkəməyə verəcək

"Real"ın sabiq baş məşqçisi Xulen Lopeteqi vaxtından əvvəl pozulmuş müqaviləyə görə madridlilərən təzminat tələb edir. SIA-nın xarici mətbuata istinadən verdiyi məlumatə görə, eks-çalışdırıcı bu məsələni məhkəmə yolu ilə həll etmək niyyətindədir. Lopeteqi vaxtından əvvəl ləğv edilən 3 illik səvədələşmə müqabilində "kral klubu"ndan 25 milyon avro istəyir. Mütəxəssis "Real"da cəmi 4 ay çalışıb və öten ilin oktyabrında istefaya göndərilib. Madrid təmsilcisi onun rəhbərliyi altında son 17 ildə ilk dəfə turnir cədvəlinde 8-ci pilləyə düşüb. "Barselona" dərəmdən (5:1) Lopeteqi üçün "Real"da sonuncu matç olub.